

อภินันทนาการ

1498612

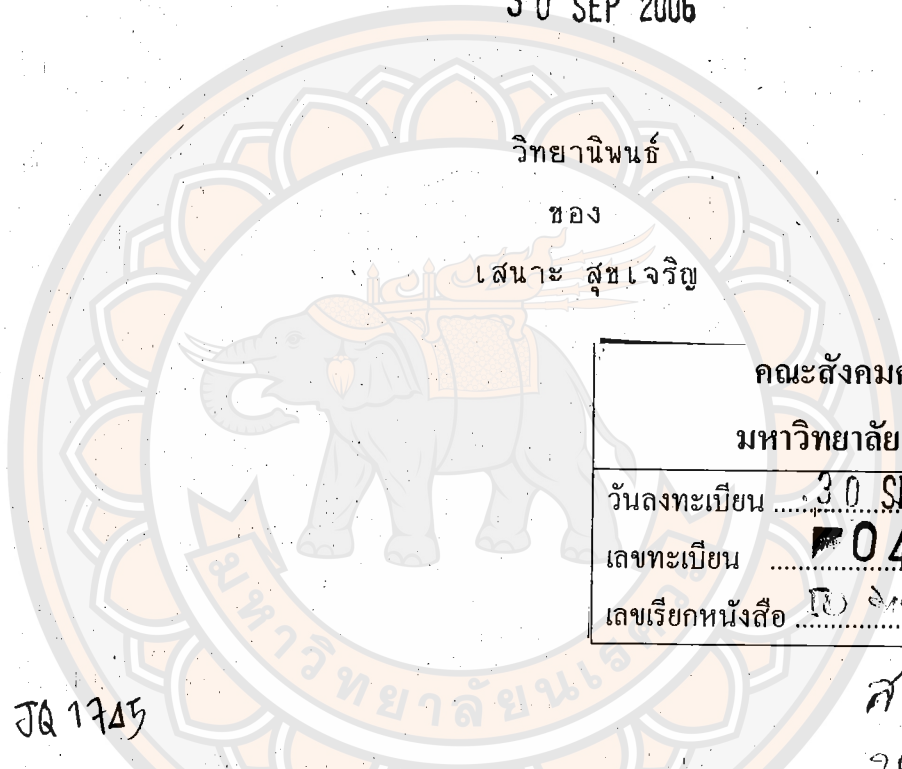

วิเคราะห์บทบาทของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน (คดี)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

F0449
30 SEP 2006

วิทยานิพนธ์

ของ

เสนาะ สุขเจริญ

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยนเรศวร

วันลงทะเบียน 30 SEP 2006

เลขทะเบียน F0449

เลขเรียกหนังสือ U 2535.57

จก 1745

ศ 9150

2535

ศ 9150

2535

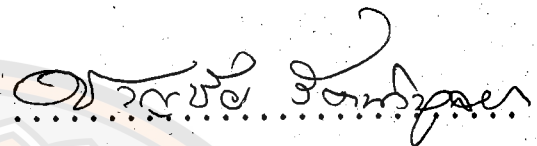
เสนอต่อมหาวิทยาลัยนเรศวร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต

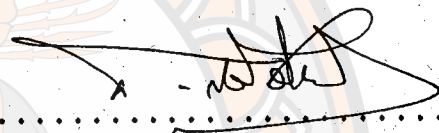
ตุลาคม 2535

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิต ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต
มหาวิทยาลัยนเรศวร

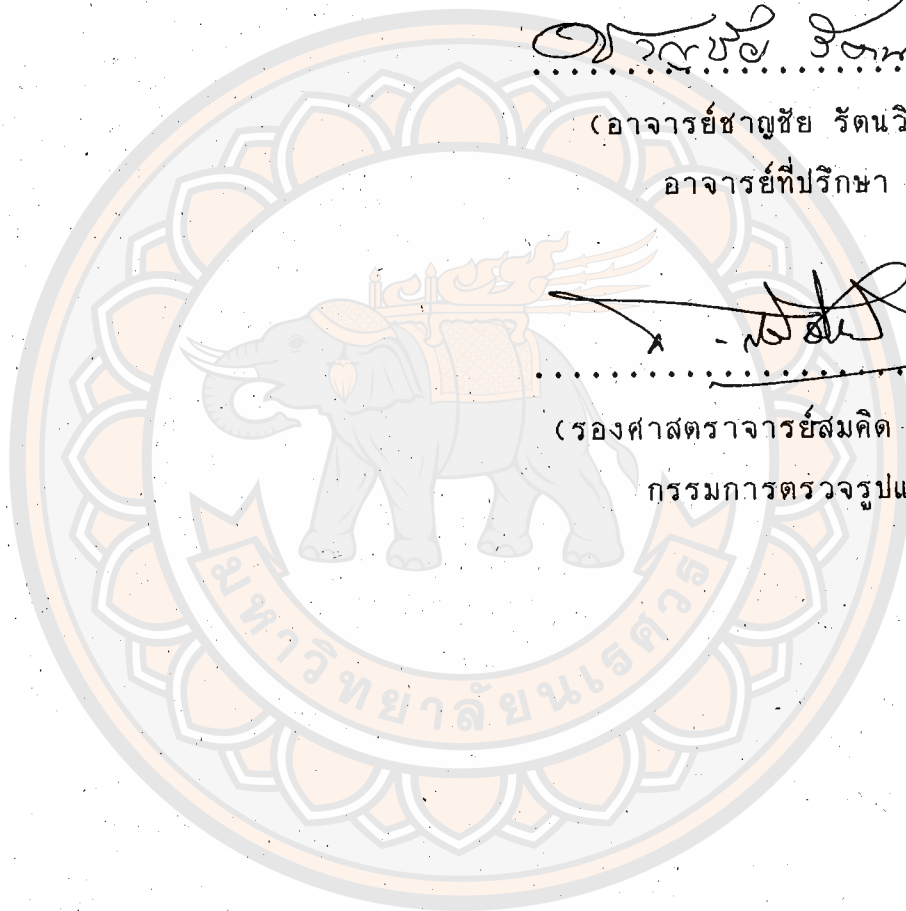
(อาจารย์ชาญชัย รัตนวิบูลย์)

อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์สมจิต ศรีสิงห์)

กรรมการตรวจรูปแบบ

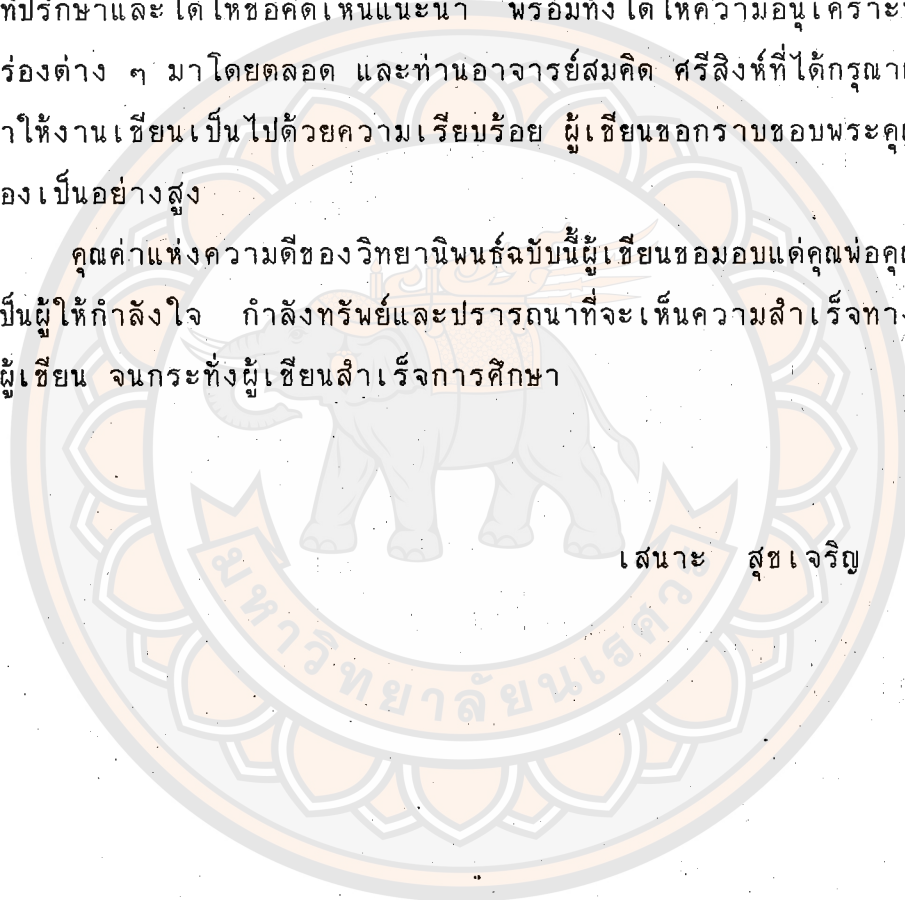

ประกาศคุณูปการ

งานศึกษาค้นคว้าเรียบเรียงวิทยานิพนธ์เรื่องนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีเป็นผลมาจากผู้เขียนได้รับความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากท่านอาจารย์ชาญชัย รัตนวิบูลย์ ที่กรุณาเป็นที่ปรึกษาและได้ให้ข้อคิดเห็นแนะนำ พร้อมทั้งได้ให้ความอนุเคราะห์แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ มาโดยตลอด และท่านอาจารย์สมคิด ศรีสิงห์ที่ได้กรุณาแก้ไขรูปแบบจนทำให้งานเขียนเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ทั้งสองเป็นอย่างสูง

คุณค่าแห่งความดีของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้เขียนขอบแต่คุณพ่อคุณแม่ และพี่ ซึ่งเป็นผู้ให้กำลังใจ กำลังทรัพย์และปรารถนาที่จะเห็นความสำเร็จทางการศึกษาของผู้เขียน จนกระทั่งผู้เขียนสำเร็จการศึกษา

เสนาะ สุขเจริญ

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทนำ.....	1
1. ภูมิหลัง.....	1
2. ความมุ่งหมายในการศึกษา.....	3
3. ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	4
4. ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	4
5. วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	5
6. แหล่งที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	5
1 ภูมิหลังของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน.....	6
1.1 สภาพการณ์การเมืองภายหลังรัฐประหาร 23 กุมภาพันธ์ 2534.....	6
1.2 การจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน.....	10
2 โครงสร้างการทำงานของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน.....	15
2.1 โครงสร้างของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน.....	15
2.2 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน.....	18
3 บทบาทของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน.....	22
3.1 การตรวจสอบทรัพย์สินนักการเมืองชั้นตอนที่หนึ่ง.....	22
3.2 การตรวจสอบทรัพย์สินนักการเมืองชั้นตอนที่สอง.....	30
3.3 การตรวจสอบทรัพย์สินนักการเมืองชั้นตอนที่สาม.....	34
4 ปฏิกริยาจากนักการเมืองต่อการประกาศยึดทรัพย์สิน.....	41
4.1 ปฏิกริยาจากนักการเมือง.....	41
4.2 ผลกระทบที่มีต่อสังคมการเมืองไทย.....	44
5 บทสรุป.....	47
บรรณานุกรม.....	50
บทคัดย่อ.....	59
ประวัติผู้นิพนธ์.....	62

บทนำ

1. ภูมิหลัง

23 กุมภาพันธ์ 2534 กำลังทหารได้กระจายไปควบคุมสถานที่สำคัญต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร เช่น กรมประชาสัมพันธ์ สถานีโทรทัศน์ทุกช่อง ทำเนียบรัฐบาล และทหารอากาศจำนวนหนึ่ง ได้นำพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรี พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหมและคณะ อาทิ นายอนันต์ อนันตกุล ปลัดกระทรวงมหาดไทย นายสุรเกียรติ์ เสถียรไทย ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี ซึ่งกำลังจะเดินทางโดยเครื่องบินไปเข้าเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ณ พระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้พลเอกอาทิตย์ถวายสัตย์ปฏิญาณ ก่อนเข้ารับหน้าที่รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม จากท่าอากาศยานกรุงเทพ ไปยังสถานที่ที่ได้จัดเตรียมไว้¹ กำลังทหารดังกล่าวได้เรียกตนเองว่า คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วยทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ เจ้าหน้าที่ตำรวจและพลเรือน ภายใต้การนำของพลเอกสุนทร คงสมพงษ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด หัวหน้าคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ พลเอกสุจินดา คราประยูร ผู้บัญชาการทหารบก พลเรือเอกประพัฒน์ กฤษณจันทร์ ผู้บัญชาการทหารเรือ พลอากาศเอกเกษตร โจรนนิล ผู้บัญชาการทหารอากาศ พลตำรวจเอก สวัสดิ์ อมรวิวัฒน์ อธิบดีกรมตำรวจ รองหัวหน้าคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ และพลเอกอิสระพงศ์ หนุนภักดี รองผู้บัญชาการทหารบก เลขาธิการคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ² ได้เข้าควบคุมอำนาจในการปกครองประเทศไว้ตั้งแต่วันที่ 11.30 น. โดยได้ออกแถลงการณ์คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ 1 เพื่อชี้แจงเหตุผลที่เข้าควบคุมอำนาจในการปกครองประเทศไว้ 5 ประการ

¹ สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 16 ฉบับที่ 12 22-28 มีนาคม 2534 หน้า 309

² สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 16 ฉบับที่ 8 22-28 กุมภาพันธ์ 2534 หน้า 199

หนึ่งในห้าประการคือ พฤติการณ์การฉ้อราษฎร์บังหลวง คณะผู้บริหารประเทศได้ฉวยโอกาสอาศัยอำนาจตามตำแหน่งหน้าที่ทางการเมืองแสวงหาประโยชน์ให้กับตนเอง และพรรคพวกอย่างรุนแรงที่ไม่เคยเป็นมาก่อน³ จากนั้นได้ออกประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติฉบับที่ 26 เรื่องให้อายัดและห้ามจำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สินและตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินชั้นคณะหนึ่ง โดยมีพลเอกสิทธิ จิรโรจน์ อดีต รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นประธาน⁴ เพื่อให้สอดคล้องรับกับการตั้งข้อกล่าวหา และมีให้ผู้ที่ไม่สุจริตได้รับประโยชน์จากการฉ้อราษฎร์บังหลวง ซึ่งหน้าที่ของคณะกรรมการชุดนี้คือมีหน้าที่ในการตรวจสอบและอายัดทรัพย์สินของนักการเมืองอดีต รัฐมนตรีที่เคยร่วมอยู่ในคณะรัฐบาลของพ่อเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ต่อมาพลเอกสิทธิ จิรโรจน์ ได้เรียกประชุมคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินโดยใช้อำนาจตามประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติฉบับที่ 26 ประกาศอายัดทรัพย์สินของนักการเมือง 25 คน

แต่ปรากฏว่าระยะเวลาที่ทอดผ่านเลยมาตามลำดับ สถานการณ์ทางการเมืองได้เกิดการพลิกผันตลอดเวลาได้เกิดขั้วอำนาจการเมืองใหม่ มีพรรคการเมืองที่ถูกมองว่าสนองอำนาจฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ และนักการเมืองหลายคนที่ถูกขับจากบัญชีอายัดทรัพย์สินของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินได้เข้าไปมีส่วนอย่างสำคัญในพรรคเหล่านั้นจนเกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์ ครหาตามมาอย่างไม่ขาดสายและในที่สุดเสียงวิพากษ์วิจารณ์ที่มีต่อคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ .. เกี่ยวกับเรื่องนี้ได้กลายเป็นแรงผลักดันให้เรื่องนี้ถูกโอนเป็นอำนาจของ "ศาล" ในเวลาต่อมาและหลังจากนั้นก็เหลือนักการเมือง

³ สยามจดหมายเหตุ ล.ต หน้า 311

⁴ สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 16 ฉบับที่ 17 26 เมษายน - 2 พฤษภาคม

เมืองที่ถูกประกาศอายัดทรัพย์สินในข้อหา "ร่ำรวยผิดปกติ" เพียง 10 คนเท่านั้น⁵

การจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบและอายัดทรัพย์สินของนักการเมืองหรืออดีตรัฐมนตรีบางคนในสมัยรัฐบาลชุด พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรีของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ภายหลังจากการยึดอำนาจได้สำเร็จแล้วนั้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นงานสำคัญชิ้นหนึ่งของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ อย่างไรก็ตาม บทบาทในการทำงานของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินของพลเอก สิทธิ จิรโรจน์ ถูกมองว่าเป็นการสร้าง ความชอบธรรมให้กับคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติก่อให้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์ในวงกว้างไปว่ามีการเลือกปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกัน หรือเลือกปฏิบัติเฉพาะอดีตรัฐมนตรี ซึ่งเป็นสมาชิกคนสำคัญของพรรคการเมืองที่มีโอกาสจะได้รับเลือกตั้งกลับมาเป็นเสียงข้างมากในสภาฯ อีกแต่นักการเมืองคนใด ที่ประกาศวางมือจากการเมืองหรือจะเข้าร่วมสังกัดพรรคการเมืองใหม่ บางพรรคที่สนับสนุนทหาร จะได้รับการผ่อนผัน สิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาท อำนาจ หน้าที่ และโครงสร้างของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินนักการเมือง ว่ามีวิธีการดำเนินงานและขั้นตอนการทำงานอย่างไร มีการทำงานที่บริสุทธิ์ยุติธรรมเพียงใดหรือว่าตกเป็นเครื่องมือของใคร ตลอดจนผลกระทบของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินที่มีต่อสังคมการเมืองไทย เพื่อผู้สนใจที่จะศึกษาค้นคว้าจะได้รับประโยชน์ในการศึกษาต่อไป

2. ความมุ่งหมายในการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาบทบาทของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินในการประกาศอายัดทรัพย์สินนักการเมือง

2.2 เพื่อศึกษาถึงการพิจารณาและตรวจสอบทรัพย์สินของนักการเมือง

⁵ "ตรวจสอบชะตากรรม อดีตรัฐมนตรีที่ถูกยึดทรัพย์ พิช 1,800 ล้านบาท ใครจะกลายเป็น ส.ต.," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 38(40) : 8 ; 8-14 มีนาคม 2535

โครงสร้าง อำนาจ และหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน

2.3 เพื่อศึกษาผลกระทบของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินที่มีต่อสังคม
การเมืองไทย

2.4 เพื่อศึกษาวิธีการดำเนินการประกาศอายัดทรัพย์สินนักการเมือง

2.5 เพื่อศึกษาการทำงานของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินว่าเป็น
การสร้างความปลอดภัยให้แก่คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติเพื่อให้ภาพพจน์
ของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติดีขึ้นหรือไม่

3. ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

3.1 ผลของการศึกษาค้นคว้าทำให้ทราบบทบาทของคณะกรรมการตรวจสอบ
ทรัพย์สินในการประกาศอายัดทรัพย์สินนักการเมือง

3.2 ผลของการศึกษาค้นคว้าทำให้ทราบถึงโครงสร้าง อำนาจ หน้าที่
การพิจารณาและตรวจสอบ ของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน

3.3 ผลของการศึกษาค้นคว้าทำให้ทราบวิธีการดำเนินการประกาศ
อายัดทรัพย์สินนักการเมือง

3.4 ผลของการศึกษาค้นคว้าทำให้ทราบข้อเท็จจริงว่าคณะกรรมการตรวจ
สอบทรัพย์สินตกอยู่ใต้การควบคุมของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติหรือไม่

4. ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

4.1 ศึกษาถึงสภาพการณ์การเมืองภายหลังการรัฐประหาร เมื่อวันที่
23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534

4.2 ศึกษาถึงภูมิหลังของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน

4.3 ศึกษาถึงการจัดตั้ง โครงสร้าง อำนาจ หน้าที่ของคณะกรรมการ
ตรวจสอบทรัพย์สิน

4.4 ศึกษาถึงบทบาทของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน

4.5 ศึกษาถึงผลกระทบของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินที่มีต่อสังคม

การเมืองไทย

5. วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าเรื่องนี้ใช้วิธีทางประวัติศาสตร์ (Historical Approach) และเสนอรายงานในรูปแบบของการพรรณาวิเคราะห์ (Analytical Description) ข้อมูลในการศึกษาใช้เอกสารชั้นต้น (Primary Sources) เช่น สยามจดหมายเหตุ และเอกสารชั้นรอง (Secondary Sources) เช่น หนังสือพิมพ์รายวัน รายสัปดาห์ มาใช้ประกอบการศึกษาค้นคว้า

6. แหล่งที่ศึกษาค้นคว้า

6.1 หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยนเรศวร

6.2 ห้องเอกสารประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหา

วิทยาลัยนเรศวร

6.3 แหล่งอื่น ๆ เท่าที่จำเป็น

บทที่ 1
ภูมิหลังของคณะกรรมการ
ตรวจสอบทรัพย์สิน

1.1 สภาพการณ์การเมืองภายหลังรัฐประหาร 23 กุมภาพันธ์ 2534

คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (คณะ รสช.) เข้ายึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง โดยการจับตัว พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ ขณะจะเดินทาง โดยเครื่องบินจากสนามบินกองทัพอากาศพร้อมกับพล.อ.อาทิตย์ กำลังเอก รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหมคนใหม่ไปเข้าเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ณ พระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ จังหวัดเชียงใหม่

เหตุผลที่คณะ รสช. อันมีพล.อ.สุนทร คงสมพงษ์ เป็นหัวหน้าประกาศต่อประชาชนในตอนสายของวันยึดอำนาจก็คือเพื่อขจัดปัญหาสำคัญ 5 ประการ อันจะนำพาประเทศชาติไปสู่ความหายนะได้แก่

ประการแรก พฤติการณ์การฉ้อราษฎร์บังหลวงของคณะผู้บริหารประเทศ ได้ฉวยโอกาสอาศัยอำนาจตามตำแหน่งหน้าที่ทางการเมืองแสวงหาประโยชน์ให้กับตนเองและพรรคพวกอย่างรุนแรงที่ไม่เคยเป็นมาก่อน

ประการที่สอง ข้าราชการการเมืองใช้อำนาจกดขี่ข่มเหงข้าราชการประจำผู้ซื่อสัตย์สุจริต

ประการที่สาม รัฐบาลเป็นเผด็จการทางรัฐสภา

ประการที่สี่ การทำลายสถาบันทางราชการ

ประการที่ห้า การบิดเบือนคดีล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์เมื่อปี 2525¹

ไม่ว่ารัฐประหารเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2534 จะเนื่องจากความจำเป็นต้องป้องกันตนเองของทหาร เนื่องจากรัฐบาลได้แต่งตั้งให้พล.อ.อาทิตย์ กำลังเอก เป็น

¹ สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 16 ฉบับที่ 12 22-28 มีนาคม 2534 หน้า 311-313

รองนายกรัฐมนตรีและมีแนวโน้มว่ารัฐบาลจะรุกคืบเข้าไปเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหารภายในของกองทัพเหมือนกับที่ทำไปแล้วกับกรมตำรวจ² หรือจะเกิดจากเงื่อนไขของนักการเมืองกระทำการในลักษณะของการแสวงหาผลประโยชน์เข้ากระเป๋ารรคตนเอง และเข้าพรรคของตนอย่างครึกโครมโจ่งแจ้ง กระทั่งในที่สุด ความฉาวโฉ่จากการแสวงหาประโยชน์ของพรรคการเมืองและนักการเมืองที่ร่วมในคณะรัฐบาลก็กลายเป็น "เหยื่อ" อันโอชะเป็นข้ออ้างของฝ่ายทหารในการยึดอำนาจโค่นล้มรัฐบาล

แต่ประเทศไทยได้สูญเสียการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขไปอย่างสิ้นเชิงในนาที่แรกที่พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรี ถูกจับตัวในเครื่องบินซี 130 ของกองทัพอากาศ ๗ สนามบิน บน.6 ดอนเมืองเมื่อเวลา 11.30 น.³ ของวันนั้น ติดตามมาด้วย การล้มล้างทุกสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ผลที่บังเกิดขึ้นโดยตรงไม่เพียงแต่ล้มรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งของพล.อ.ชาติชาย เท่านั้น คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติยังได้ออกประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ 3⁴ ให้สิ้นสุดของทุกสถาบันประชาธิปไตย

รัฐธรรมนูญการปกครองประเทศฉบับปี 2521 ที่ประเทศไทยใช้ต่อเนื่องกันมา 13 ปี จนได้รับการยอมรับว่าเป็นฉบับที่ดีที่สุด เพราะสอดคล้องกลมกลืนกับสภาพประชาธิปไตย ที่เรียกกันว่าอย่างไทย ๆ ได้ดีและมีอายุยาวนานเกือบจะมากกว่าทุกฉบับที่เคยมีก็ต้องมาถึงกาลล่มสลายไป

²บุญเลิศ ช้างใหญ่ "ลุยผ่านวงจรรูบार्ท การเมืองยุค รสช. ไปสู่หนามไหนดแห่งการเลือกตั้ง ภาวะย่ำอยู่กับที่, "มติชนสุดสัปดาห์. 12(593):10;3 มกราคม 2535

³"1 ปีรสช. ในสายตาที่มการเมือง เผด็จการสอบตก," ไทยรัฐ. 23 กุมภาพันธ์ 2535 หน้า 3

⁴สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 16 ฉบับที่ 13 29 มีนาคม - 4 เมษายน 2534 หน้า 337

สภาผู้แทนราษฎร อันเป็นสถานที่และสถาบันทำงานของผู้ที่ได้รับมอบฉันทะ
อำนาจการปกครองประเทศมาจากประชาชนถูกปิด รัฐบาลของพล.อ.ชาติชาย
ชุดะวันที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นรัฐบาลของประชาชน โดยประชาชน ผ่านการ
เลือกตั้งของประชาชน และได้รับตำแหน่งโดยฉันทานุมัติ แห่งสภาผู้แทนราษฎร
ถือว่าเป็นผู้แทนของประชาชนทั่วประเทศ ถูกต้องตามหลักการแห่งระบอบประ
ชาธิปไตยครบถ้วนถูกไล่ออก เกียรติภูมิของชาติในสายตาชาวโลกที่จับตามองอยู่
ย่อยยับลงในพริบตา ประเทศไทยถูกมองว่าเป็นชาติหนึ่งที่ยังยึดติดอยู่กับการแก้ไข
ปัญหาด้วยกำลังอาวุธ เหมือนชาติไร้อารยธรรมทั้งหลาย

1 มีนาคม 2534 พล.อ.สุนทร คงสมพงษ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด หัวหน้า
คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติได้ประกาศใช้ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร
พ.ศ. 2534 เมื่อมีธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรแล้วคณะรักษาความสงบเรียบร้อย
แห่งชาติก็แปรสภาพเป็นสภารักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ⁵ ซึ่งทำหน้าที่
ให้ข้อแนะนำการปฏิบัติงานแก่รัฐบาลให้บริหารประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่
หัวหน้าคณะยึดอำนาจไม่ได้ฉวยโอกาสเป็นนายกรัฐมนตรีเสียเอง ทว่ากลับแต่งตั้งคน
นอกที่ชื่อนายอานันท์ ปันยารชุน อดีตเอกอัครราชทูตไทยประจำสหรัฐอเมริกาและ
อดีตปลัดกระทรวงการต่างประเทศเป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2534

ผลงานที่สร้างความอึดอัด ออย่างมาขณะนั้นเห็นจะหนีไม่พ้นการออกประกาศ
รสช. ฉบับที่ 26 ลงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2534 เรื่องให้อายัดและห้ามจำหน่ายจ่าย
โอนทรัพย์สิน⁶ เพราะการยึดทรัพย์สินนักการเมือง ซึ่งประกาศชื่อ 25 คนนั้นในประวัติ
ศาสตร์การเมืองไทย 60 ปีที่ผ่านมาไม่เคยปรากฏว่านักการเมืองที่มาจากการเลือก
ตั้ง โดนกระทำเช่นนี้ จะมีแต่ผู้นำที่มาจากการปฏิวัติยึดอำนาจเท่านั้น

⁵ สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 16 ฉบับที่ 9 1-7 มีนาคม 2534 หน้า 226

⁶ สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 16 ฉบับที่ 17 20 เมษายน - 2 พฤษภาคม

ในระยะเริ่มแรก พรรคการเมืองต่าง ๆ ตกอยู่ในสภาพบ้านแตกสาแหรกขาดพลอยให้ขวัญเสียไปตาม ๆ กัน เกียรติภูมิและศักดิ์ศรีในฐานะเป็นองค์กรของประชาชนถูกทำลายอย่างย่อยยับ ทุกพรรคทุกฝ่ายต่างเฝ้าจับตามองว่าการดำเนินงานของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินอันมี พล.อ. สิทธิ จิรโรจน์ เป็นประธาน และ นายสุธี อากาศฤกษ์ เป็นรองประธาน จะมีหลักเกณฑ์เป็นธรรมหรือไม่และใครจะใช่คร้ายที่สุดตกเป็นเหยื่อของคณะกรรมการชุดนี้

การประกาศยึดทรัพย์สินต่อมาได้กลายเป็นหนามทิ่มตำ รสช. ว่าใช้ระบบศาลเตี้ยมาประหารชีวิตนักการเมืองจนต้องยอมออกกฎหมายให้ศาลสูงเป็นผู้วินิจฉัยในชั้นสุดท้าย แต่ในเวลาเดียวกันนักการเมืองที่อยู่ในข่ายถูกยึดทรัพย์สิน" ต่างก็กระเสือกกระสนยอมตนเป็นเบี้ยเลี้ยงให้ รสช. เป็นเครื่องมือเพื่อหวังผลทางการเมืองในอนาคต

ในส่วนของกรรมาธิการร่างรัฐธรรมนูญก็ค่อย ๆ ดำเนินไปอย่างช้า ๆ เริ่มจาก คณะกรรมาธิการ ยกร่าง 20 คน มีนายมีชัย ฤชุพันธ์ เป็นประธานคณะกรรมาธิการ ชุดนี้พยายามจะไม่ให้ภาพของตัวเองออกมาในลักษณะเป็น "ตัวแทน" ของผู้ยึดอำนาจ แต่ด้วยความที่พยายามเสนอสิ่งใหม่ ๆ เข้ามาในร่างรัฐธรรมนูญโดยตัวเองไม่มีประสบการณ์จากการเลือกตั้งทำให้ถูกโจมตีและตั้งฉายาให้เป็น "20 อรหันต์" สิ่งใหม่ ๆ ซึ่งคล้ายกับของแปลกปลอมของระบอบประชาธิปไตย เป็นต้นว่าการให้มีคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ การให้มีผู้ตรวจการของรัฐสภาการห้าม ส.ส. ปฏิบัติหน้าที่ ส.ส. เมื่อได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี ฯลฯ ในที่สุดคณะกรรมาธิการแปรญัตติ อันมีนายโอสถ โกศิน เป็นประธาน ซึ่งต่อมาได้รับฉายาว่า " 25 ร่างทรงรสช." ได้ตัดทิ้งเสียทั้งหมดแล้วเขียนกันใหม่ การเขียนใหม่นั้นมีลักษณะของการสืบทอดอำนาจ ทำให้กระแสประชาธิปไตยถูกปลูกให้ต้นขึ้นมาคัดค้านต่อต้านกันอย่างพร้อมเพรียงและกว้างขวาง สถานการณ์ความขัดแย้งได้พัฒนาความเข้มข้นขึ้นตามลำดับ ประเด็นอันเป็นชนวนทำให้เกิดการเผชิญหน้าและทำทลาย ดังกล่าวอยู่ที่เงื่อนไขรัฐธรรมนูญได้เปิดช่องให้คณะยึดอำนาจเข้ามาสืบทอดอำนาจต่อไปอีก

จากมาตรการยึดทรัพย์สินนักการเมืองที่ทุจริตคอร์รัปชันอันเป็น "ไฟตาย" ของรสช. ประกอบกับการเดินเกมของเส้นสายของรสช. ทำให้พรรคการเมืองเก่า

และใหม่ รวมตัวเกาะกลุ่มกันอยู่ในซีกหนึ่ง นัยว่าจะแอบอิงและเป็นฐานให้กับรสช. ด้านหนึ่งก็เพื่อหวังผลว่าผู้นำพรรคของตัวจะไม่ต้องเป็นเหยื่อถูกยึดทรัพย์เพราะหากเกิดขึ้นไม่เพียงสูญเสียทรัพย์สินเท่านั้น ยังเท่ากับเป็นการตราบาปให้พรรคในสังกัดด้วยใคร ๆ ก็จะสามารถว่าเป็น "พรรคโกงชาติกินเมือง" อีกด้านหนึ่งก็ประเมินค่าการเกาะติดรสช. เป็นหลักประกันอย่างดีที่ตัวเองจะเข้าไปมีอำนาจในรัฐบาลอีกภายหลังจากเลือกตั้งครั้งหน้านั้นเอง

1.2 การจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน

เหตุผลสำคัญประการแรกในการยึดอำนาจของคณะทหารกลุ่มหนึ่งที่เรียกตนเองว่าคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ จากรัฐบาลเลือกตั้งของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 ว่าเกิดจากพฤติการณ์การฉ้อราษฎร์บังหลวงของนักการเมือง ถัดจากวันรัฐประหาร 2 วัน สภาวะ "น้ำลด ตอผุด" ก็บังเกิดขึ้นโดยมีคำสั่งคณะรสช. ฉบับที่ 26 ลงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2534 ให้มีคณะกรรมการตรวจสอบและอายัดทรัพย์สินนักการเมือง หรือ คตส. เพื่อพิจารณาพฤติกรรมของอดีตรัฐมนตรีและนักการเมืองที่สอดคล้องให้เห็นว่ามีทรัพย์สินร่ำรวยผิดปกติวิสัยของผู้ประกอบอาชีพโดยสุจริตเพื่อประกาศให้ประชาชนทราบและให้อายัดทรัพย์สินเหล่านั้นไว้เป็นของแผ่นดิน ประกอบด้วยคณะกรรมการ 7 คน ดังนี้

1. พล.อ. สิทธิ	จิรโรจน์	ประธานกรรมการ
2. นายสุธี	อากาศฤกษ์	รองประธานกรรมการ
3. นายมงคล	เปาอินทร์	กรรมการ
4. นายไพศาล	กুমลย์วิสัย	กรรมการ
5. นายสุชาติ	ไตรประสิทธิ์	กรรมการ
6. พล.ต.ท. วิโรจน์	เปาอินทร์	กรรมการ
7. นายชัยเขต	สุนทรพิพิธ	กรรมการและเลขานุการ ⁷

⁷ดู.

ต่อมาพล.อ.สิทธิ ได้แต่งตั้งเพิ่มอีก 2 คน คือ นายอานวย พรหมวิเชียร และพล.อ. เจริญ ดิษฐบรรจง^๑

พล.อ.สิทธิ จิรโรจน์ ผู้ซึ่งได้รับ "ดาบอาญาสิทธิ์" จากคณะรสช.มา "พิฆาต" นักการเมืองกังฉินนั้นได้รับความนับถือในเรื่องของความสัตย์ซื่อมือสะอาด เป็น "เป่าขี้เงิน" แต่เมื่อพิจารณาภูมิหลังก่อนที่จะมาเป็นประธานคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน พล.อ.สิทธิดูจะมีความสัมพันธ์กับบุคคลในคณะรสช. โดยเฉพาะ พล.อ.สุจินดา คราประยูร กันเป็นอย่างมากเมื่อพล.อ.สิทธิ จิรโรจน์ ผู้นี้เป็นนักเรียน นายร้อยรุ่นปี 2492 รุ่นเดียวกับ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นเหล่าทหารปืนใหญ่ ตำแหน่งสำคัญทางทหารในอดีตคือเป็นผู้ช่วยเสนาธิการทหารบกฝ่ายยุทธการ เป็นรองเสนาธิการทหารบก เสนาธิการทหารบกของผู้บัญชาการทหารบก และผู้อัตราจอมพล ในตำแหน่งปลัดกระทรวงมหาดไทย ในขณะที่พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ จากผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบกขึ้นเป็นผู้บัญชาการทหารบก พล.อ.สิทธิ อยู่ในฐานะที่จะขึ้นเป็นผู้บัญชาการทหารบกได้ แต่ก็ต้องถูกข้ามสายไปเป็นปลัดกระทรวงกลาโหม^๑

พล.อ.สิทธิ จิรโรจน์ เคยเป็นอาจารย์ในโรงเรียนเสนาธิการทหารบก และเป็นอาจารย์ของพล.อ.สุจินดา คราประยูร นอกจากจะเป็นอาจารย์แล้ว พล.อ.สิทธิ ยังเป็นผู้บังคับบัญชาของพล.อ.สุจินดา เมื่อตอนที่พล.อ.สิทธิ เป็นเจ้ากรมยุทธการทหารบกนั้น พล.อ.สุจินดา ยังเป็นนายทหารระดับนายพันอยู่ในกรมยุทธการทหารบก และเติบโตขึ้นมาในสายนี้จนเป็นหัวหน้ากองเป็นรองเจ้ากรม เป็นเจ้ากรม และดูเหมือนว่าพล.อ.สุจินดา จะเดินตามพล.อ.สิทธิได้หลายอย่าง และบางช่วงก็เดินตาม

^๑"สัมภาษณ์ พล.อ.สิทธิ จิรโรจน์ ประธานคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินของรสช." ข่าวพิเศษ. 14(722) : 17 ; 21 เมษายน 2534

^๑บุคคลแห่งปี 2534 พล.อ.สิทธิ จิรโรจน์ บุรุษผู้มีแต่เสีย." หลักไทย. 10(521) : 3 ; 27 มกราคม - 2 กุมภาพันธ์ 2535

เส้นทางของพล. อ. ชวลิต ยงใจยุทธ¹⁰

เมื่อพล. อ. สิทธิ เข้ามาเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในรัฐบาล "เปรม 2" ก็ได้แต่งตั้ง พล. อ. สุจินดา คราประยูร ซึ่งตอนนั้นมีศัพน์เอกมาเป็นเลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และเป็นอยู่จนกระทั่งบพเฉพาะกาลของรัฐธรรมณูญสิ้นสุด และข้าราชการประจำไม่สามารถจะเป็นข้าราชการการเมืองได้ พล. อ. สุจินดา จึงพ้นหน้าที่นั้นแต่ก็มีการทำงานด้วยลักษณะการ "ขอตัว" มาช่วยงานแต่ไม่มีตำแหน่ง เป็นเลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย¹¹

พล. อ. สิทธิ เมื่อสมัยเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นตำแหน่งแรกทางการเมืองก็ได้แสดงผลงานให้เป็นที่ประทับใจประชาชน เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยคนแรกที่มีการเน้นในเรื่องการกวาดล้างบ่อนการพนันและแหล่งอบายมุขมากเป็นพิเศษ ถึงขนาดที่มีการลดวันแข่งของสนามม้าทั้งสองแห่งลงเหลือสัปดาห์ละวัน เป็นผู้ติดตามงานและประกาศนโยบายหรือความคิดของตนเกือบทุกวัน ในการให้สัมภาษณ์กับผู้สื่อข่าวที่กระทรวงมหาดไทย จนมีการเรียกขานว่าเป็น "สิทธิรายวัน"

เมื่อมีการรัฐประหาร 23 กุมภาพันธ์ 2534 คณะรสช. ได้เห็นว่าจะต้องมีการสอบสวนนักการเมืองกัมฉิน ต้องมีการยึดทรัพย์นักการเมืองจากการที่เห็นว่านักการเมืองมีการฉ้อโกงชาตินั้น นายมีชัย ฤชุพันธ์ รองนายกรัฐมนตรี¹² เป็นผู้ให้ข้อคิดที่ประธานคณะกรรมการชุดนี้น่าจะเป็นพล. อ. สิทธิ จิรโรจน์ เพราะชื่อเสียงในเรื่องความตรงและประชาชนก็ยอมรับ เมื่อนายมีชัยมีความเห็นเช่นนั้น พล. อ. สุจินดา จึงรับเป็นผู้ทาบตามในฐานะที่เคยเป็นลูกน้องเก่าของพล. อ. สิทธิ เมื่อเล่าถึงงานที่จะต้องทำแล้วพล. อ. สิทธิก็ตอบรับหน้าที่นี้ทันที โดยไม่มีข้อแม้ใด ๆ ยกเว้นแต่ว่าเรื่อง

¹⁰ ต.

¹¹ ต. หน้า 14

¹² ต.

การคัดเลือกบุคคลที่มาเป็นกรรมการของคณะนี้ โดยขอมีส่วนร่วมในการคัดเลือกบุคคลที่จะมาร่วมงานด้วย

นอกเหนือจากพล.อ.สิทธิ จิรโรจน์ ซึ่งพล.อ.สุจินดาได้เชิญให้มาเป็นประธานคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินแล้ว นายสุธี อากาศฤกษ์ ก็ถูกเชิญให้มาเป็นรองประธานด้วยเช่นกันแต่หากว่าไม่ได้ถูกเชิญมาเพราะความสัมพันธ์ระหว่าง "อาจารย์กับศิษย์" หรือ "รัฐมนตรีกับเลขาธิการ" แต่เป็นลักษณะของการขอร้องทั้ง ๆ ที่รสช. ไม่ได้ถามความสมัครใจจากนายสุธีแต่อย่างใด ดังที่นายสุธีได้กล่าวว่า "อยู่ ๆ ท่านก็ประกาศชื่อผมมา ผมไม่ได้ได้รับรู้อะไรด้วยไม่ได้ทราบมาก่อนที่ผมสมัครใจมาเป็นกรรมการหรือไม่ไม่ได้ถาม... มีอยู่วันหนึ่งที่มีการตั้งกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินวันแรกมีการประชุมที่สวนรื่นฤดี ผมไปประชุม พบคุณสุจินดา คุณสุจินดายกมือไหว้ผมแล้วบอกให้ช่วยผมหน่อยทำงานสอบสวน"¹³

การที่พล.อ.สุจินดา ยกมือไหว้แล้วขอร้องให้นายสุธี มาเป็นรองประธานคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินนั้นคณะรสช. โดยเฉพาะพล.อ.สุจินดา คงจะใช้ภาพลักษณ์ของนายสุธี ซึ่งเป็นผู้ได้รับการยอมรับว่าเป็นผ้าที่ขาวที่สุดในวงราชการจนได้รับเกียรติสูงสุดจากมูลนิธิสรรพรรพิตี และศิษย์เก่าดีเด่นของนิด้า¹⁴ อดีตเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ป.ป.ป) มาเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าคณะรสช. มีความมุ่งมั่นและจริงจังที่จะแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันให้หมดไปในผืนแผ่นดินนี้ ตามที่ใช้เป็นข้ออ้างในการทำรัฐประหาร ต่อมาหลังจากรสช. ได้นายสุธี มาร่วมงานตรวจสอบทรัพย์สินนักการเมืองแล้ว นายสุธีเองกลับเป็นผู้เสนอความคิดในการโอนอำนาจการตัดสินใจต่อนัก

¹³ บุญเลิศ ช้างใหญ่ "สุธี อากาศฤกษ์ เปิดเงื่อนไขประหลาดโกง 600 ล้าน," มติชนสุดสัปดาห์. 12(572) : 15 ; 18 สิงหาคม 2534

¹⁴ "กก.อายัดทรัพย์สิน ล้มแห่งความขัดแย้งที่ตอกลึก," ข่าวพิเศษ. 14(721) : 28 ; 22-26 พฤษภาคม 2534

การเมืองให้ศาลพิจารณา เพราะเห็นว่ากระบวนการทำงานยังไม่โปร่งใส และมีความไม่ชอบมาพากลเกิดขึ้นแต่ในเมื่อคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินเป็นผลผลิตของคณะรสช. จึงจำเป็นต้องรอดูท่าทีของรสช. ว่าจะปล่อยให้กรรมการชุดนี้เดินทางไปสู่จุดหมายที่ยังไม่อาจเดาได้หรือจะตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง¹⁵

การจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินของรสช. โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะตรวจสอบการคอร์รัปชันของนักการเมือง เพื่อทำให้เกิดความสมเหตุสมผลกับข้ออ้างในการรัฐประหารที่จะเป็นการสร้างความชอบธรรมให้กับรสช. เสียมากกว่าที่จะขจัดปัญหาการฉ้อราษฎร์บังหลวงอย่างจริงจัง เพราะว่คณะกรรมการที่รสช. แต่งตั้งขึ้นมานั้นบางคน โดยเฉพาะผู้ที่ทำหน้าที่ประธานคณะกรรมการมีความสัมพันธ์กันแต่ปางหลัง กับบุคคลในรสช. ในลักษณะที่เรียกว่า "อาจารย์กับศิษย์" ระหว่าง พล.อ. สุจินดา กับ พล.อ. ลิทธิ หรือ "จปร. 5 กับ จปร. 5" ระหว่าง พล.อ. สุจินดา กับ พล.ต.ท. วิโรจน์ ซึ่งก็คงไม่ใช่เรื่องแปลกถ้ารสช. สามารถที่จะสั่ง "ย้ายหัน ขวาทัน" ได้ หรือไม่ถึงกับต้องออกปากถ้ามีความสัมพันธ์ระหว่างรุ่นเข้ามาเจือปนอยู่ด้วยเพียง "มองตาก็รู้ใจ" ส่วนกรรมการบางคนที่อยู่นอกเหนือความสัมพันธ์นั้น อาจเปรียบได้กับ "ตัวประกอบ" ของละครที่เขียนและกำกับการแสดงโดยรสช. เพื่อทำให้เนื้อเรื่องเกิดความสมบูรณ์เท่านั้น แต่บางครั้งตัวประกอบอย่างนายสุธี ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่าเป็นคนตรงมาก จะเล่นนอกบทที่รสช. ได้เขียนไว้แต่ก็ไม่ได้สร้างความหนักใจให้แก่รสช. อย่างใดในเมื่อละครถูกสร้างและกำกับโดยรสช.

¹⁵ "เบื้องหลังรสช. สังยุบ กก. สอบทรัพย์สิน," มติชนสุดสัปดาห์.

บทที่ 2

โครงสร้างการทำงานของ คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน

2.1 โครงสร้างของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน

หลังจากคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติได้ตั้งข้อหาอันฉกาจฉกรรจ์ให้กับรัฐบาลพล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ เพื่อยึดอำนาจว่ามีพฤติการณ์ฉ้อราษฎร์บังหลวง เป็นมูลเหตุสำคัญที่ทำให้รัฐบาลบริหารประเทศไม่เป็นที่ไว้วางใจของประชาชนจึงจำเป็นต้องตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินขึ้น โดยมีพล.อ. สิทธิ จิรโรจน์ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นประธานเพื่อให้สอดคล้องกับการตั้งข้อกล่าวหาและมีให้ผู้ที่ไม่สุจริตได้รับประโยชน์จากการฉ้อราษฎร์บังหลวง แม้หากละเลยการตรวจสอบก็จะกลายเป็น "พายเรือให้โจรนั่ง" อีกทั้งยังไประบุว่ามีอดีตคณะรัฐมนตรีและนักการเมืองแวดล้อมมีพฤติการณ์เยี่ยงนี้จึงจำเป็นต้องตั้งเอานักปราบคอร์รัปชันระดับพระกาฬเป็นกรรมการ

ต่อมาวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2534¹ พล.อ. สิทธิ จิรโรจน์ ได้เรียกประชุมคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินจนได้กรอบการปฏิบัติงานโดยตั้งอนุกรรมการขึ้น 4 ชุด ชุดที่หนึ่งรับผิดชอบนักการเมืองสายความมั่นคง ชุดที่สองรับผิดชอบสายเศรษฐกิจ ชุดที่สามรับผิดชอบสายสังคมและชุดที่สี่ พิจารณาผ่อนผันการเบิกจ่ายเงินจากธนาคาร อนุกรรมการทั้ง 4 ชุดนี้ 3 ชุด แรกเป็นอนุกรรมการฝ่ายสืบสวนสอบสวนมีหน้าที่ตรวจสอบเอกสารหลักฐานที่อายัด หรือขอให้ธนาคารหรือให้ส่วนราชการต่าง ๆ แจ้งมาเพื่อตรวจสอบในชั้นต้นว่ามีพฤติการณ์แน่ชัดหรือไม่อย่างไร การสืบสวนเป็นเรื่องการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน การสอบสวนเป็น

¹ "เบื้องหลังอาชญากรรม 22 รัฐมนตรี," มติชนสุดสัปดาห์. 11(549) :

เรื่องการรวบรวมพยานหลักฐานและพิจารณา²

พล.อ.สิทธิ จิรโรจน์ ประธานคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินได้ลงนามในหนังสือคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน ฉบับที่ 1/2534 เมื่อวันที่ 9 มีนาคม ตั้งคณะอนุกรรมการดำเนินการกับนักการเมือง ที่คณะรชช. ส่งรายชื่อมาให้ดังต่อไปนี้³

คณะที่ 1 นายสุธี อากาศฤกษ์ ประธานอนุกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน สายความมั่นคง รับผิดชอบรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบกระทรวงกลาโหม มหาตไทยคม นาคม การต่างประเทศและยุติธรรม อนุกรรมการประกอบด้วย

1. นายวิฑูรย์ จีระแพทย์
2. นายเกริกชัย จิงจตุรพิธ
3. นายสำรอง วาณิชยานนท์
4. พล.ต.ต.ตรุณ ไสตถิพันธ์
5. นายบำเรอ ธาระเขตต์
6. น.อ.บันเทิง ธาราศักดิ์
7. นายสุพล สิ้นสมุทร
8. นายวรศักดิ์ วรพิวุฒิ
9. พล.ต.ต.โสภณ วาราชนนท์
10. นายชาญณรงค์ ภักดีวิจิตร

คณะที่ 2 นายมงคล เปาอินทร์ ประธานคณะอนุกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน สายเศรษฐกิจ รับผิดชอบรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบกระทรวงอุตสาหกรรม เกษตรและสหกรณ์ พาณิชย์ คลัง กรรมการประกอบด้วย

²บุญเลิศ ช่างใหญ่ "สัมภาษณ์พิเศษ : สัมผัสหัวใจชื่อ สุธี อากาศฤกษ์ นักอัยการทรัพย์สินนักการเมือง," มติชนสุดสัปดาห์. 11(556):8; 28 เมษายน 2534

³"ปิดบัญชี ปากมัน 4 รมต. รวยผิดปกติทรัพย์สินเป็นพิษ," มติชนสุดสัปดาห์. 12(228):9; 12 พฤษภาคม 2534

1. นายอนันต์ อังคนวิศาล
2. นายจำนง ชมบูรณ์
3. นายจรัส บุรพันธ์
4. นายสุเทพ เจตนาตการณ์กุล
5. นายสมชาย พงษ์ธร
6. นายไพฑูรย์ ประดิษฐ์สาร
7. พล.ต.ต. สมชาย มิลินทรางกุล
8. นายสมชาย ม่วงกล้า
9. นายศิริ เศวตสินธุ์
10. นายชิตชัย พานิชพัฒน์

คนที่ 3 นายไพศาล กุมาลย์วิสัย ประธานคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน สายสังคม หน้าที่สอบรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบกระทรวงศึกษาธิการ สาธารณสุข ทบวงมหาวิทยาลัย สำนักนายกรัฐมนตรี และวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน กรรมการประกอบด้วย

1. นายกิตติ บุรณพวรรณ
2. นายชัยชาญ วิบูลศักดิ์
3. พล.ต. กมล เรืองวุฒิ
4. นายอมร นพรัมภา
5. ร.ต. ปราโมทย์ สุตะบุตร
6. นายกล้าณรงค์ จันทิก
7. นายสุมิตร สุภาคุณย์
8. นายศุภโชค เชิงวรรณ
9. พ.ต.ต. ยุทธ รักเรือง
10. นายบำรุง จิตมุง

โครงสร้างของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินจะมีลักษณะการสั่งงานจากเบื้องบนลงมาเบื้องล่าง และเป็นที่รู้กันว่าคุณอยู่เบื้องบนสุดก็คือคณะรชช. หาใช่

ประธานคณะกรรมการไม่ คณะกรรมการจะต้องทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายมา เท่านั้น คณะอนุกรรมการถูกแต่งตั้งขึ้นมาโดยอาศัยอำนาจตามประกาศรชช. ฉบับที่ 26 ข้อ 5 เพื่อพิจารณาสอบสวนหรือปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินมอบหมายเท่านั้น⁴ ในบางครั้งความเห็นของคณะอนุกรรมการนั้น คณะกรรมการชุดใหญ่สามารถที่จะให้ความเห็นในลักษณะที่ไม่เห็นด้วยก็ได้ การตัดสินใจก็เป็นไปตามความเห็นของกรรมการชุดใหม่ได้เลย และถือว่าเป็นที่สุดแม้ว่าจะมีการแย้งความเห็นของอนุกรรมการก็ตาม

เมื่อเป็นเช่นนี้คณะอนุกรรมการก็เท่ากับถูกสมมติขึ้นมาเพื่อทำให้ภายนอกเห็นว่าคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินมีโครงสร้างการทำงานที่ใหญ่โตเป็นระบบ มีการดำเนินการที่มีระเบียบแบบแผนรัดกุม และรอบคอบ เพื่อที่จะทำให้ผลงานที่ออกมามีภาพพจน์ที่บริสุทธิ์ยุติธรรมแก่นักการเมืองที่ถูกตั้งข้อกล่าวหาและเมื่อการเมืองผ่อนคลายมากขึ้น ปรากฏว่ามีเสียงวิพากษ์วิจารณ์คัดค้านจากประชาชนว่าเป็นคณะกรรมการที่ตั้งขึ้นเพื่อสร้างภาพลวงตาแก่ประชาชนเหมือนกับ "ป่าที่การเมือง"

2.2 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน

ในการดำเนินการสืบสวนสอบสวนนักการเมืองที่ถูกกล่าวหา ร้องเรียนว่ามีพฤติการณ์ร้ายแรงผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกตินั้น คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินมีอำนาจการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. การรับเรื่องไว้พิจารณาดำเนินการสืบสวนหรือตรวจสอบของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินตามประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติฉบับที่ 26 นั้น คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินมีอำนาจที่จะรับเรื่องกล่าวหา ร้องเรียนนักการเมืองไว้ดำเนินการตรวจสอบย้อนหลังได้แม้ว่านักการเมืองผู้นั้นจะหลุดพ้นจากคำ

⁴ สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 6 ฉบับที่ 17 20 เมษายน - 2 พฤษภาคม

แห่งทางการเมืองไปแล้วก็ตาม

คำว่า "นักรการเมือง" ตามประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ 26 ดังกล่าวน่าจะมีความหมายเฉพาะนักรการเมืองที่บริหารประเทศคือนักรการเมืองที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในระดับบริหารประเทศโดยเป็นข้าราชการการเมืองตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. 2518 และที่แก้ไขเพิ่มเติมเท่านั้น ไม่รวมถึงนักรการเมืองผู้บริหารในระดับท้องถิ่น หรือนักรการเมืองอื่นเช่นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาท้องถิ่น เป็นต้น และไม่มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบเจ้าหน้าที่ของรัฐอื่น ๆ แต่อย่างใด⁵

ดังนั้นคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินจึงมีขอบเขตอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สินของนักรการเมืองที่บริหารประเทศได้อย่างกว้างขวาง โดยสามารถที่จะดำเนินการตรวจสอบย้อนหลัง แก่นักรการเมืองที่เคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีหรือตำแหน่งทางการเมืองอื่นได้ และไม่มีกำหนดเวลาว่าจะต้องตรวจสอบทรัพย์สินเสร็จสิ้นเมื่อใด

2. การกล่าวหาเรื่องเรียบนักรการเมืองร่ำรวยผิดปกติ เรื่องใดที่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน ตามประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ 26 พิจารณาแล้วมีมติว่า ผู้ถูกกล่าวหาไม่มีพฤติการณ์อันสื่อแสดงให้เห็นว่ามีทรัพย์สินร่ำรวยผิดปกติ ผิดวิสัยของผู้ประกอบอาชีพโดยสุจริต คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินจะต้องประกาศรายชื่อบุคคลนั้น ๆ ให้สาธารณชนทราบและเมื่อได้ประกาศให้สาธารณชนทราบแล้ว ผู้ที่ครอบครองทรัพย์สินของบุคคลดังกล่าวไว้ไม่ว่าด้วยประการใด ๆ ต้องแจ้งกรรมการและเลขานุการตรวจสอบทรัพย์สินภายใน 15 วัน นับแต่วันที่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินได้ประกาศรายชื่อ หากผู้ใดไม่แจ้งการครอบครองทรัพย์สินภายใน

⁵ศุภโชค เริงวรรณ "เช็คบิลประกาศรชช. อาัยตทรัพย์สินนักรการเมืองกับกฎหมาย ป.ป.ป อวรุฒลัฒสภารชช," มติชนสุดสัปดาห์. 12(574):10; 23 สิงหาคม 2534

กำหนดระยะดังกล่าวต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 40,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁶

ซึ่งขั้นตอนต่อไปคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินจะตรวจสอบรวบรวมทรัพย์สินของผู้ถูกกล่าวหา และทรัพย์สินอื่น ๆ ที่น่าเชื่อว่าเป็นของบุคคลดังกล่าวเพื่อนำมาประกอบการพิจารณาวินิจฉัยว่าทรัพย์สินรายการใดบ้างเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยมิชอบหรือเป็นทรัพย์สินที่มีเพิ่มขึ้นผิดปกติ การประกาศรายชื่อนักการเมืองที่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินพิจารณาแล้วมีมติว่าผู้ถูกกล่าวหา มีพฤติการณ์อันแสดงให้เห็นว่ามีทรัพย์สินที่ร้ายแรงผิดปกติ ผิดวิสัยของผู้ประกอบอาชีพโดยสุจริตให้สาธารณชนทราบ เรียกว่าเพียงแต่สงสัยเท่านั้น ทั้ง ๆ ที่การพิจารณาในขั้นนี้เป็นเพียงการพิจารณาข้อมูลในเบื้องต้นเท่านั้น

3. อำนาจหน้าที่ในการตรวจ ค้น ยึด หรืออายัดทรัพย์สิน ประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ 26 นั้นได้ให้ประธานกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินหรือเจ้าหน้าที่ซึ่งประธานกรรมการมอบหมาย มีอำนาจที่จะออกหนังสือสอบถามส่วนราชการหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจเพื่อทราบข้อเท็จจริงได้ สามารถที่จะเรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกรณีสืบสวนมาให้ถ้อยคำ หรือให้ส่งบัญชีทรัพย์สินหรือเอกสารหรือวัตถุใดที่จำเป็นแก่การสอบสวนมาเพื่อประกอบการพิจารณามีอำนาจที่จะเข้าไปในสถานที่ใด ๆ ในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกหรือในเวลาทำงานของสถานที่นั้นเพื่อตรวจสอบบัญชีหรือเอกสารหรือหลักฐานอื่นของนักการเมือง และมีอำนาจยึดหรืออายัดบัญชีเอกสารหรือหลักฐานต่าง ๆ มาประกอบการพิจารณาวินิจฉัยได้⁷

การกำหนดให้คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินมีอำนาจในการที่จะยึดหรืออายัดบัญชีเอกสาร หลักฐานต่าง ๆ ได้นั้น นับว่าเป็นประโยชน์ต่อการตรวจสอบทรัพย์สินเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการอายัดเงินฝากในธนาคาร สถาบันการเงินและ

⁶ สยามจดหมายเหตุ ล.ต หน้า 453-454

⁷ ต. หน้า 451-452

ทรัพย์สินที่มีค่าอื่น ๆ ทำให้คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินสามารถตรวจสอบและพิจารณาวินิจฉัยได้รวดเร็ว มากกว่าการมิได้มีการอายัดทรัพย์สิน เนื่องจากผู้ถูกกล่าวหาไม่สามารถยกย้ายถ่ายเททรัพย์สินไปเป็นในรูปอื่น ๆ หรือให้บุคคลอื่นเป็นผู้ถือทรัพย์สินไว้แทน แต่ดูเหมือนจะเป็นการสร้างความเดือดร้อนให้บุคคลอื่น ที่ถูกตั้งข้อสงสัยว่าเป็นผู้ถือทรัพย์สินไว้แทน จึงเป็นการสร้างความเดือดร้อนให้แก่บุคคลที่ 3 ด้วย

4. เมื่อคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน วินิจฉัยโดยคะแนนเสียงข้างมาก ว่าทรัพย์สินรายใดเป็นทรัพย์สินที่ผู้ถูกกล่าวหาได้มาโดยมิชอบ หรือเป็นทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกติและคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินจะต้องมีหนังสือแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ เพื่อให้โอกาสแก่ผู้ถูกกล่าวหาที่จะนำพยานหลักฐานมาแสดงว่าทรัพย์สินดังกล่าวได้มาโดยชอบ ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน หากคณะกรรมการตรวจทรัพย์สินพิจารณาแล้วไม่เชื่อว่าเป็นทรัพย์สินที่ผู้ถูกกล่าวหาได้มาโดยชอบ ทรัพย์สินเหล่านั้นก็จะตกเป็นของแผ่นดินทันที โดยไม่ต้องมีคำสั่งริบทรัพย์สินอีก เป็นอำนาจที่ย่นย่อรวบรัดเด็ดขาด ของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน และบรรดาทรัพย์สินที่ตกเป็นของแผ่นดิน คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินก็จะต้องส่งมอบให้กระทรวงการคลัง ในกรณีที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ก็จะมอบแก่เจ้าหน้าที่ตามประมวลกฎหมายที่ดินดำเนินการแก้ไขเอกสารสิทธิ์ให้เป็นทรัพย์สินของกระทรวงการคลังต่อไป^๑

จะเห็นได้ว่าประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ 26 ลงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2534 ได้ให้อำนาจแก่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินในการที่จะตรวจสอบทรัพย์สินนักรบการเมืองที่บริหารประเทศหรือข้าราชการการเมืองอย่างกว้างขวางมาก นอกจากนี้การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินยังได้รับความคุ้มครองมิให้ถูกฟ้องร้องหรือดำเนินคดีทั้งทางแพ่งหรือคดีอาญา เกี่ยวกับกรณีที่ได้ปฏิบัติตามประกาศฉบับนี้อีกด้วย

^๑ ศุภโชค เรืองวรรณ ล.ต หน้า 13

บทที่ 3
บทบาทของคณะกรรมการ
ตรวจสอบทรัพย์สิน

3.1 การตรวจสอบทรัพย์สินนักการเมืองชั้นตอนที่หนึ่ง

นับแต่ พล.อ.สุนทร คงสมพงษ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ในฐานะหัวหน้าคณะกรรมการรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ได้ออกประกาศฉบับที่ 26 เรื่องให้อายัดและห้ามจำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สิน โดยพุ่งเป้าไปยังอดีตรัฐมนตรีและข้าราชการการเมืองในรัฐบาล พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ สมัยที่หนึ่งและสมัยที่สองเนื่องจากเล็งเห็นว่า รัฐบาลพล.อ.ชาติชาย มีพฤติการณ์ฉ้อราษฎร์บังหลวงและถือว่าเป็นมูลเหตุสำคัญที่ทำให้รัฐบาลบริหารประเทศไม่เป็นที่ไว้วางใจของประชาชน

ไม่ต่างอะไรกับการปลดเปลื้องพันธุนาการแห่งความรู้สึกกดดันจากคำที่ว่า "นิมิตข้าราชการประจำ" ให้แปรเปลี่ยนเป็น "ลตเกียรตินิยมของนักการเมือง" ด้วยวิธีตอกย้ำจุดอ่อนที่สุดของคนกลุ่มนี้คือภาพลักษณ์ของการแสวงหาผลประโยชน์และอำนาจโดยมิชอบ จึงจำเป็นต้องตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินขึ้น โดยมี พล.อ. สิทธิ จิรโรจน์ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นประธาน เพื่อให้สอดคล้องกับการตั้งข้อกล่าวหาและมีให้ผู้ที่ไม่สุจริตได้รับประโยชน์จากการฉ้อราษฎร์บังหลวง

ต่อมาวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2534 พล.อ. สิทธิได้เรียกประชุมคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินนัดแรกโดยประชุมร่วมกับคณะกรรมการ ป.ป.ป. จนได้กรอบการปฏิบัติงานโดยสรุปว่าเนื่องจากมีเวลาน้อยควรจะจัดการกับเฉพาะบุคคลสำคัญๆ ก่อน โดยอาศัยเงื่อนงำจากการอภิปรายของพรรคฝ่ายค้าน เมื่อปี 2533 ประกอบกับการใช้อำนาจพิเศษเรียกข้อมูลบัญชีทรัพย์สินจากสถาบันการเงินทั้งหมด¹ จนสามารถคัด

¹"เบื้องหลัง อายัดทรัพย์สิน 22 รัฐมนตรี," มติชนสุดสัปดาห์. 11(549): 11;

ยอดอดีตรัฐมนตรีที่น่าสงสัย และขอความเห็นไปยัง รสช. จึงได้ตัวเลขเบื้องต้น 22 คน

วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2534 พล.อ.สุนทร คงสมพงษ์ ได้ออกประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ 34 เรื่องขอความร่วมมือแจ้งหลักฐานเบาะแสความร่ำรวยผิดปกติของนักการเมืองเพิ่มเติม² ในวันเดียวกัน รสช. ได้อาศัยความรวดเร็วเพื่อมิให้นักการเมืองไหวตัวออกคำสั่งอ้างถึงประกาศฉบับที่ 26 ไปถึงนายวิจิตร สุพินิจ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยขอให้มีหนังสือด่วนที่สุดไปถึงตัวแทนสถาบันการเงินทุกแห่ง รวมทั้งโบรกเกอร์ให้รายงานทรัพย์สินของอดีตรัฐมนตรี 22 คน ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบที่มาของการได้ทรัพย์สินซึ่งฝากหรือลงทุนไว้กับสถาบันการเงินนั้นๆ โดยถูกต้องหรือไม่ถูกต้องอย่างไร และประการสำคัญขอให้อายัดเอาไว้ชั่วคราวก่อนจากนั้นให้แจ้งต่อธนาคารแห่งประเทศไทยอย่างช้าภายใน 1 วัน³

คำสั่งฉบับดังกล่าว นอกจากห้ามจำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สินแล้วยังแนบรายชื่ออดีตนายกรัฐมนตรีนับรวม 1 และ 2 ดังนี้

1. นาย กร ทัพพะรังษี อดีตรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
2. นายอุดมศักดิ์ ทังทอง อดีต รมช. เกษตรและสหกรณ์ 3. นายชูชีพ หาญสวัสดิ์ อดีต รมช. พาณิชย์ 4. พล.ต.ต ประมาณ อติเรกสาร อดีต รมว.มหาดไทยและ รมว.อุตสาหกรรม 5. นายเสนาะ เทียนทอง อดีต รมช. มหาดไทย 6. นายสมาน กุมมะกาญจนะ อดีต รมช. อุตสาหกรรม 7. นายบรรหาร ศิลปอาชา อดีต รมว.คลัง รมว.มหาดไทย และ รมว. อุตสาหกรรม 8. นายสุชน ชามพูนท อดีต รมช. คลัง 9. นายประมวล สภาวสุ อดีต รมว.คลัง รมว. อุตสาหกรรม และรองนายกรัฐมนตรี 10. นายมนตรี พงษ์พานิช อดีต รมว.คมนาคม 11. นายสุบิน ปิ่นขยัน อดีต รมว.พาณิชย์ และ รมว.ต่างประเทศ 12. นายสันติ ชัยวิรัตน์ อดีต รมช. มหาดไทย 13. นายภิญญา ช่วยปลอด อดีต รมช. พาณิชย์ 14. นายไชยศิริ เรื่องกาญจนเศรษฐ์ อดีตรัฐมนตรีประจำ

²"ประกาศรสช.ตัวจริง," หลักไทย. 10(476):12;18-24 มีนาคม

³"เบื้องหลังอายัดทรัพย์สิน 22 รัฐมนตรี," ล.ด. หน้า 12

สำนักนายกรัฐมนตรี 15. นายสนั่น ขจรประศาสน์ อดีต รมว. เกษตรและสหกรณ์และ
รองนายกรัฐมนตรี 16. นายประจวบ ไชยสาส์น อดีต รมว. วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี
และการพลังงาน 17. นายไตรรงค์ สุวรรณคีรี อดีต รมช. มหาดไทย 18. พล.อ.
เทียนชัย ลีริสัมพันธ์ อดีตรองนายกฯ และ รมว. ศึกษาธิการ 19. นายวัฒนา อัครวิเศษ
อดีต รมช. มหาดไทย 20. นายณรงค์ วงศ์วรรณ อดีต รมว. เกษตรและสหกรณ์ 21.
นายสมิทร สุนทรเวช อดีต รมว. คมนาคม 22. ร.ต.อ. เฉลิม อยู่บำรุง อดีตรัฐมนตรี
ประจำสำนักนายกรัฐมนตรี⁴

คำสั่งยังระบุอีกว่า เพื่อให้การทำงานของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน
เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพจึงมีคำสั่งดังนี้

1. ให้ธนาคารพาณิชย์ตามกฎหมายว่าด้วยธนาคารพาณิชย์และสถาบันการ
เงินต่างๆ ระบุจำหน่ายจ่ายโอน หรือยินยอมให้มีการเบิกถอนทรัพย์สินของบุคคลที่มี
รายชื่อ ทั้ง 22 คน รวมทั้งภรรยาและบุตรของบุคคลดังกล่าว

2. ให้ธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินตรวจสอบบัญชีเงินฝากหรือสิทธิ์
ตามตราสารต่างๆ ของบุคคลดังกล่าว ภรรยา และบุตรที่เป็นอยู่ในระหว่างวันที่ 18
กุมภาพันธ์ 2534 - 25 กุมภาพันธ์ 2534 แล้วจัดทำบัญชีเป็นรายงานส่งมายังธนาคาร
แห่งประเทศไทย เพื่อส่งกองอำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ⁵

กระทรวงที่รัฐมนตรีถูกสอบสวนได้แก่กระทรวงมหาดไทย คลัง คมนาคม
เกษตรและสหกรณ์ อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม เป็นหลัก ซึ่งล้วนเป็นกระทรวงมหาดไทยที่
มีผลประโยชน์มหาศาล และรัฐมนตรีที่ผ่านกระทรวงเหล่านี้ล้วนแต่ถูกการอภิปราย
จากพรรคฝ่ายค้านเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ส่อทุจริตมาแล้วเกือบทั้งนั้น อย่างไรก็ตาม รัฐ
มนตรีหลายคนก็เพิ่งเข้ามาเป็นรัฐมนตรีรัฐบาลพล.อ.ชาติชายได้ไม่นานไม่ว่าจะเป็น

⁴ "ขึ้นป้ายดำ 22 รัฐมนตรี ไม่มีใบเสร็จก็เช็คบิลได้," หลักไทย. 10(474)
:22; 4-10 มีนาคม 2534

⁵ "เบื้องหลังอาชญากรรม 22 รัฐมนตรี," น.ต

430155

30 SEP 2006

0449

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

นายณรงค์ วงศ์วรรณ นายสมิคร สุนทรเวช นอกจากนั้นหลายคนก็เป็นรัฐมนตรีที่ไม่มีบทบาทหรืออยู่ในกระทรวงที่ไม่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์มากนัก เช่น พล.อ. เทียนชัย สิริสัมพันธ์ นายประจวบ ไชยสาส์น เป็นต้น^๑

สำหรับรัฐมนตรีหลายคนก็อยู่ในข่ายที่ถูกจับตามองอยู่แล้วว่าจะต้องถูกสอบสวน เรื่องร่ำรวยผิดปกติ เพราะเข้าไปเกี่ยวข้องกับโครงการอื้อฉาวต่างๆ ที่มีผลประโยชน์ มหาศาลพอจะแยกแยะความสัมพันธ์กันได้ดังนี้

1. นายกร ทัพพะรังสี ซึ่งดูแลงานด้านพลังงานน้ำมัน และคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน โครงการที่อื้อฉาวในการตั้งโรงกลั่นน้ำมันของ เชลล์และคาลเท็กซ์ ที่มีการอภิปรายของฝ่ายค้านในสภาถึงกับระบุว่ามึ้วมึ้วเดินทำให้ "เงินหล่น" หลายร้อย ล้าน อีกทั้งการผลักดันโครงการเซาท์เทิร์นซีบอร์ดที่ว่ากันว่ารัฐมนตรีบางคนกว้านซื้อที่ดินไว้ทางภาคใต้รองรับโครงการนี้อย่างมหาศาล

2. ร.ต.อ. เฉลิม อยู่บำรุง ช่วงที่คุม อ.ส.ม.ท. นั้นมีเรื่องอื้อฉาวหลาย เรื่องที่ฝ่ายค้านยกขึ้นมาโจมตี ถึงขนาดยื่นเรื่องถึง ป.ป.ป. เช่น เรื่องต่อสัญญาที่วีช่อง 3 การยกเลิกสัญญาเช่าเวลาโฆษณาบริษัท ลิตเติ้ลดีก ที่ทำให้ อ.ส.ม.ท. สูญรายได้กว่า 200 ล้านบาท การเปิดให้บริษัทไอ บี ซี เคเบิ้ลทีวี ทำธุรกิจเคเบิ้ลทีวี โดยไม่ต้องประมูล และการให้บริษัทนิทัศน์โปรโมชันเหมาเวลาจำนวนมากของช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ไปใช้ในการโปรโมทเทปเพลง ซึ่งแต่ละเรื่องล้วนเกี่ยวพันผลประโยชน์มหาศาล

3. นายมนตรี พงษ์พานิชในยุคที่ดูแลกระทรวงคมนาคม ถูกพรรคฝ่ายค้านกล่าวหาหลายเรื่อง เช่น โครงการทางด่วนรังสิต-สระบุรี การจัดซื้อเครื่องบินของการบินไทย 23 ลำ โครงการขยายเลขหมายโทรศัพท์ 3 ล้านเลขหมาย มูลค่า 1.5 แสนล้านบาท โครงการโฮปเวลล์มูลค่า 8 หมื่นล้านบาท โครงการดอนเมืองโทลล์เวย์ 1 หมื่นล้านบาท โครงการสัมปทานดาวเทียมสื่อสาร 4 พันล้านบาท โครงการเคเบิ้ลใยแก้ว

^๑ "ชั้นป้ายดำ 22 รัฐมนตรีไม่มีใบเสร็จ ก็เช็คบิลได้" ล.ต หน้า 23

ได้นำ 3 พันล้านเป็นต้น นอกจากนี้ยังเรียไรเงินหน่วยงานราชการในสังกัดไปทอด
 กรฐินที่ จ.อยุธยาถึง 33 ล้าน

4. พล.ต.อ ประมาธ อติเรกสาร มีข่าวเรื่องการวิ่งเต้นซื้อ-ขาย
 ตำแหน่งในกรมตำรวจ เมื่อสมัยเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และเมื่อเป็น
 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ก็ถึงทวนคำสั่งห้ามขยายกำลังการผลิตยาง
 มะตอย

5. นายเสนาะ เทียนทอง สมัยเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
 ดูแลงานกรมโยธาธิการ และกรมที่ดินในช่วงธุรกิจก่อสร้าง-ที่ดิน กำลังขยายตัว
 มาก

6. นายสันติ ชัยวิรัตนะ สมัยเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยมี
 ข้อต้องพิสูจน์กันในโครงการรับเหมางานของกระทรวงมหาดไทยใน จ.ชัยภูมิ"ถนน
 ควายเดิน" เงื่อนงำการอนุมัติแก๊งกระทรวงเกี่ยวกับบิ้มก๊าซ

7. นายวัฒนา อัครเวม สมัยเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
 โดน ป.ป.ป. สอบเรื่องการการซื้อที่ดินสร้างบ้านพักในโครงการของการเคหะแห่ง
 ชาติซึ่งนายวัฒนาดูแลอยู่

8. นายบรรหาร ศิลปอาชา สมัยเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมี
 ส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการรถไฟฟ้ามูลค่า 4 หมื่นล้านที่ให้สัมปทานกับบริษัทลาวาลิน
 และในช่วงดูแลกระทรวงอุตสาหกรรม มีกรณีย้ายและให้ขยายกำลังผลิตโรงงานน้ำ
 ตาล 12 โรง

9. พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ สมัยเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร
 และสหกรณ์ มีปัญหาในโครงการปลูกป่าของบริษัทสวนกิตติ และโครงการซื้อปุ๋ยจาก
 บริษัทเกษตรรุ่งเรือง ฯ

10. นายภิญญา ช่วยปลอด สมัยเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์
 เกี่ยวกับเรื่องเปิดให้นำเข้าชิ้นส่วนตู้ฆ่าไฟฟ้าที่เป็นเครื่องมือการพนัน

11. นายไชยศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์ สมัยเป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
 มีกรณีื้อฉาวจากโครงการประมูลซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์เก็บข้อมูล

สำมะโนประชากร ของสำนักงานสถิติแห่งชาติมูลค่า 60 ล้านบาท

12. นายสุบิน ปิ่นขยัน สมัยเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ถูกพรรคฝ่ายค้านโจมตีที่เรื่อง โควต้าผ้าและกรณีสต็อกนมมันสำปะหลัง

13. นายประมวล สภาวสุ สมัยเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังไปรื้อฟื้นโครงการทรีสต์ 4 เมษายนขึ้นมาใหม่ ร่วมกับกรณีของให้ธนาคารต่างประเทศมาเปิดสาขาในไทย ทำยสุดถูก ป.ป.ป. สอบเรื่องร่ำรวยผิดปกติ⁷

ส่วนรายอื่นๆ ที่เหลือ หลายคนเคยเป็นรัฐมนตรีช่วยในกระทรวงเศรษฐกิจอีกส่วนหนึ่ง เพิ่งเข้ารับตำแหน่งได้ไม่นาน และยังไม่ได้อนุมัติโครงการใหญ่ๆ แต่ รสช. ต้องการเปิดโอกาสให้แต่ละคนพิสูจน์ตัวเอง ได้ทัดเทียมกับคนอื่น

อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่า ในจำนวนนักการเมือง 22 รายไม่มีชื่อ พล.อ.ชาติชาย รวมอยู่ด้วยต่อมาก็ได้มีคำสั่งอายัดทรัพย์สินนักการเมืองเพิ่มขึ้นอีก 3 คน ได้แก่ 1. พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ อดีตนายกรัฐมนตรี 2. นายพิทักษ์ อินทรวิทย์นันท์อดีตที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี 3. นายเดช บุญ-หลง อดีตรองเลขาธิการนายก รัฐมนตรี

ทันทีที่มีการประกาศอายัดทรัพย์สินนักการเมือง ปฏิกริยาจากนักการเมืองที่ออกมาในลักษณะน้อยใจ ผิดหวังอย่างแรงที่สุดเห็นจะเป็น พล.อ.เทียนชัย สิริสัมพันธ์ซึ่งตัดสินใจลาออกจากหัวหน้าพรรคราษฎร ในขณะที่นายประจวบ ไชยสาส์น รองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์กล่าวว่า เป็นเรื่องที่ รสช. จะต้องทำอยู่แล้ว เพราะได้ตั้งข้อหาณกรรจ์แต่นักการเมืองว่าทุจริตฉ้อราษฎร์บังหลวงและเป็นธรรมดาที่นักการเมืองระดับแนวหน้าจะต้องประสบปัญหาแต่ตนไม่ได้หนักใจเพราะจะได้พิสูจน์ว่าเส้นทางตั้งแต่ รมช.พาณิชย์จนมาถึง รมว. วิทยาศาสตร์ไม่ได้มีผลประโยชน์สิ่งใดเลย

ท่าทีของนายประจวบคล้ายๆ กับนายไตรรงค์ สุวรรณคีรี อดีต รมช. มหาตไทยนักการเมืองผู้มักจะถูกพาดพิงถึงทหารอยู่บ่อยครั้ง นายไตรรงค์ ยืนยันในความ

⁷"เบื้องหลังอายัดทรัพย์สิน 22 รัฐมนตรี" ล.ต หน้า 13

บริสุทธิ์ของตัวเองและต่อต้านการโกงบ้านกินเมืองตลอดมา นายเสนาะก็ได้ยืนยันใน
ความบริสุทธิ์ของตัวเองและฝากข้อคิดไว้ว่า การดำเนินการเรื่องนี้ควรยึดถือความ
ถูกต้องให้มากที่สุด คณะกรรมการควรจะเป็นผู้ใหญ่ที่คนทั่วไปนับถือ จะได้มีดุลพินิจที่ดี

ทางด้านคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน โดยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทย
ได้ทำหน้าที่สื่อขอความร่วมมือไปยังธนาคารต่างประเทศซึ่งมีสาขาในไทย
รวมทั้งสำนักงานตัวแทนธนาคารต่างประเทศในไทยจำนวนกว่า 40 แห่ง ติดต่อยัง
ธนาคารในประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ สวิตเซอร์แลนด์ และฮ่องกงให้ช่วยตรวจสอบ
ทรัพย์สินของอดีตรัฐมนตรีและนักการเมืองบางรายตามข้อมูลที่คณะกรรมการได้
มาและส่งไปให้ รวมไปถึงการอาศัยกลไกของรัฐต่อรัฐช่วยผลักดันคำขอร้องให้สัมฤทธิ์
ผลด้วย^๕ กระนั้นก็ตาม วิธีการดังกล่าว กระทำในช่วงหลังจากธนาคารต่างประเทศ
ซึ่งมีสาขาในไทยช่วยอายัดตัวเงินอดีตรัฐมนตรีที่คุมงานด้านเศรษฐกิจสำคัญของชาติ
ไว้และมีกระแสข่าวที่ปราศจากการยืนยัน 2 เรื่อง คือ

กระแสข่าวแรกระบุว่า อดีตรัฐมนตรีผู้ใกล้ชิดกับ พล.อ.ชาติชาย
ชุดหะวันอดีตนายกรัฐมนตรี้ได้โอนเงินออกไปต่างประเทศถึง 2 ครั้งก่อนที่จะถูกสภา
รักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ สั่งอายัดทรัพย์สิน

อีกกระแสหนึ่งระบุว่าก่อนเกิดการรัฐประหารคนใกล้ชิดกับ พล.อ.ชาติชาย
และไม่ได้เป็นรัฐมนตรีนำเงิน 200 ล้านบาทไปฝากไว้ในธนาคารฮ่องกง ต่อมา น.ต.
ประสงค์ สุ่นศิริ อดีตเลขาธิการนายกรัฐมนตรี หยิบเรื่องนี้ขึ้นมาเขียนในหน้าหนังสือพิมพ์

15 มีนาคม พล.อ.สิทธิได้มีคำสั่งไปยังกรมการขนส่งทางบก กรมเจ้าท่า
และธนาคารพาณิชย์ของไทยทุกแห่งให้อายัดและห้ามจำหน่ายจ่ายโอนรถยนต์เรือและ
ตู้เซฟของอดีตนักการเมืองทั้ง 25 รายทั่วประเทศรวมทั้งให้เจ้าหน้าที่ลงไปตรวจ

^๕ ภาควิชา ป้องภัย "ดาบ 2 เป้าปืน สิทธิ" คัน 35 เหลือ 8 รมต. ตัวจริง"
วารวณิตปกติ, "มติชนสุดสัปดาห์. 11(522):8;31 มีนาคม - 6 เมษายน 2535

สอบข้อมูลนี้เบื้องต้นในระดับลึกของการซื้อขายที่ดินในจังหวัดสำคัญได้แก่ เชียงราย เชียงใหม่ ปรากฏันบุรี สระบุรี พระนครศรีอยุธยา และเมืองท่องเที่ยวชายทะเล เนื่องจากพบว่าอดีตรัฐมนตรีมีที่ดินจำนวนมากศาลในครอบครองส่วนใหญ่มีการแบ่งโอนกรรมสิทธิ์ให้ญาติสนิทคนใกล้ชิดถือไว้^๑

นอกจากที่ดินแล้วทรัพย์สินในรูปยานยนต์จะเป็นส่วนสุดท้ายที่สื่อแสดงถึงความมั่งคั่งเกินไป เพราะมีรายงานข่าวจากกระทรวงคมนาคมแจ้งว่าอดีตรัฐมนตรีหลายคนมีรถส่วนตัวมากกว่า 20 คัน บางกลุ่มรวมทั้งที่ใช้ในธุรกิจประมาณ 20-30 คัน ในส่วนของกรมเจ้าท่าระบุว่าเจ้าหน้าที่ตรวจพบเรือยอชต์ขึ้นเยี่ยมชมราคาหลายล้านบาทของอดีตรัฐมนตรีหลายคนๆ ละ 1-3 ล้า

ข้อมูลทรัพย์สินที่คณะกรรมการตรวจสอบพบยอดเงินในธนาคารและสถาบันการเงินของนายบรรหาร ศิลปอาชา มียอดเงินสูงถึง 690 ล้านบาท จำนวนนี้ยังไม่รวมถึงทรัพย์สินอื่นๆ ตามมาด้วย นายมนตรี พงษ์พานิชมีเงินสดในธนาคารอย่างเดียวยประมาณ 40-50 ล้านบาท พล.ต.สนั่น ชจรประศาสน์มีเงินสด 2 ล้านบาท ส่วนนายประมวล สภาวสุ ผิดความคาดหมายเนื่องจากมีเงินสดไม่มากนักแต่มีที่ดินถือครองมาก ภายหลังจากนายบรรหารได้ปรารภกับแกนนำใน รสช. บางคนก็คุ้นเคยกันมาก่อน โดยกล่าวเป็นเชิงตัดพ้อว่าเงินจำนวน 690 ล้านบาทนั้นมีมาตั้งแต่ปี 2526-2527 แล้ว สาเหตุที่ต้องมีไว้ในธนาคารและสถาบันการเงินเพื่อใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในกิจการรับเหมาก่อสร้างกิจการผลิตโซดาไฟและยางมะตอย ตลอดจนใช้ค้าประกันธุรกิจเหล่านี้ด้วย^{1๐}

การทำงานของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินได้รับการวิพากษ์วิจารณ์และโจมตีอย่างรุนแรงในเชิงของการคาบเกี่ยวกับการเมืองการต่อรองและการใช้กลยุทธ์ต่างๆ อย่างไรก็ดี แม้การทำงานของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินจะได้

^๑ดู หน้า 9

^{1๐}ดู.

รับการวิพากษ์วิจารณ์ในทางเสียหายและได้รับการโจมตีอย่างรุนแรงว่าไม่ชอบธรรม
เอาการเมืองเข้ามาตัดสินใจ แต่การทำงานก็ถือเป็นการจบสิ้นขั้นตอนที่หนึ่ง

3.2 การตรวจสอบทรัพย์สินนักการเมืองขั้นตอนที่สอง

ในที่สุดคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินที่มี พล.อ. สิทธิ จิรโรจน์ก็ได้ประกาศรายชื่อนักการเมืองและรัฐมนตรีว่ามีทรัพย์สินร่ำรวยผิดปกติจากการดำรงตำแหน่งทางการเมืองชุดที่หนึ่ง เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2534 โดยมีอดีตรัฐมนตรี 4 คนที่จะต้องหาหลักฐานการได้มาซึ่งทรัพย์สินดังกล่าวภายใน 15 วัน คือ 1. ร.ต.อ. เฉลิม อยู่บำรุง 2. พล.ต.อ. ประमाण อติเวท 3. นายมนตรี พงษ์พานิช 4. นายประมวล สภาวสุ¹¹

บุคคลทั้ง 4 ถูกตรวจสอบทรัพย์สินที่ได้มามากผิดปกติในช่วงระหว่างวันที่ 9 สิงหาคม 2531 ถึงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2534 ซึ่งเป็นช่วงที่อดีตรัฐมนตรีทั้ง 4 อยู่ในตำแหน่งทางการเมืองในรัฐบาลชุดที่ผ่านมา ดังนั้นจะต้องหาหลักฐานทางบัญชีหรือให้ญาติมายืนยันการได้มาซึ่งทรัพย์สิน ภายใน 15 วัน ถ้าไม่สามารถชี้แจงได้จะต้องถูกยึดทรัพย์สิน

การประกาศรายชื่อนักการเมืองและรัฐมนตรีดังกล่าวเป็นไปตามความคาดหมายที่ออกมาก่อนหน้านั้นแล้ว แต่ที่สร้างความแปลกใจกับคนทั่วไป ก่อให้เกิดข้อกังขาและประเด็นคำถามต่อ พล.อ. สิทธิ จิรโรจน์ และคณะกรรมการอย่างหนักหน่วงรุนแรงว่าทำไมไม่มีชื่อนายบรรหาร ศิลปอาชา ทั้งที่นายบรรหาร และนายประมวลล้วนได้ชื่อว่า " ตู้อีเอ็ม เคลื่อนที่ " แห่งพรรคชาติไทยเหมือนกัน พล.ต.อ. ประमाणซึ่งเป็นที่ปรึกษาพรรคชาติไทย หนึ่งในสี่ที่ถูกประกาศว่าร่ำรวยผิดปกติก็ยิ่งอดแปลกใจไม่ได้ถึงกับกล่าวกับคนใกล้ชิดว่า "ทำไมต้องเป็นผมด้วย ผมมีเงินน้อยกว่าอีกหลายคนก็

¹¹ "4รมต. บัญชีดำ 15 วัน อันตราย," หลักไทย, 1(7):19; 6-12

รู้จักกันอยู่แต่คนอื่นเขาไม่กระทบกระเทือนด้วยเลย"¹² ซึ่ง "คนอื่น" ของ พล.ต.อ. ประมาจะเป็นใครไปไม่ได้นอกจากนายบรรหาร ศิลปอาชา

ต่อมาวันที่ 8 มิถุนายน 2534¹³ คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินได้ ประกาศรายชื่อกรรมการเมืองร่ำรวยผิดปกติชุดที่สองเพิ่มเติม 2 คนคือนายบรรหาร ศิลปอาชา และนายเสนาะ เทียนทอง การประกาศรายชื่อนายบรรหารอยู่ในชุดที่สอง เท่ากับทำให้ภาพลักษณ์ของคณะกรรมการแจ่มใสขึ้นมาบ้าง นายบรรหาร ศิลปอาชาเองก็ดูเหมือนว่าตนเองตกเป็นเป้าหมายของกลุ่มผู้ที่ต้องการจะเห็นชื่อตนเองถูกประกาศและบอกว่าพร้อมที่จะชี้แจงถึงยอดเงินที่เพิ่มมาจากที่มีทุกบาททุกสตางค์

ก่อนหน้านี้จะมีการประกาศรายชื่อชุดแรกนั้นมีข่าวว่านายบรรหารจะมีรายชื่ออยู่ด้วย แต่ถูกตัดออกไปเพราะว่าตัวเลขของเงินที่มีมากขึ้นมานั้นยังสมเหตุสมผลอยู่ การที่กรรมการคนหนึ่งพูดว่า ถ้าหากไม่มีชื่อนายบรรหารอยู่ด้วยจะลาออกจากการเป็นกรรมการนี้ พอจะทำให้เห็นว่า มีปัญหาเพราะหลายคนต้องการให้มีชื่อนายบรรหารถูกประกาศออกมาก่อน เพื่อสนองความรู้สึกของประชาชนไม่อย่างนั้นจะถูกมองว่าการสอบสวนไม่เป็นธรรม ในเรื่องความกดดันเช่นนี้เป็นเรื่องที่ได้ชะลอการประกาศชื่อนายบรรหารมาโดยตลอด

สำหรับนายเสนาะ เทียนทอง ที่ถูกประกาศรายชื่อเพิ่มขึ้นมานั้นก็ประกาศตอบโต้ ออกมาว่าในวงการทหารอาจจะมีการคอร์รัปชันเช่นกันโดยเฉพาะการรับค่านายหน้าหรือคอมมิชชันในการจัดซื้ออาวุธที่มีวงเงินมหาศาล" อันนี้เป็นการคอร์รัปชันหรือไม่ต้องถามตัวเอง" นายเสนาะถือว่าการถูกประกาศว่าร่ำรวยผิดปกติเป็นการกั่นกั้นกั๊กกันทางการเมือง เป็นผลให้กองทัพต้องออกมาตอบโต้อย่างทันควัน

¹² ประมาเล่นบทบาทนางสีดาลุยไฟ," หลักไทย. 1(10):17;27
พฤษภาคม 2 มิถุนายน 2534

¹³ สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 16 ฉบับที่ 23 7-13 มิถุนายน 2534

22 มิถุนายน 2534¹⁴ คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินประกาศให้นาย วัฒนา อัครวิทย์ เป็นผู้ร่ำรวยผิดปกติอีกหนึ่งราย ก่อนหน้าที่จะมีการประกาศออกมานั้น นายวัฒนาได้เกริ่นมาก่อนว่าตนเองทำมาหากินโดยสุจริตมีกิจการหลายอย่างได้รับความกระทบกระเทือนมาก หากมีการตรวจสอบว่าตนเองเป็นคนโกงกินเอาไปยิงเป้าได้เลย และการที่นายวัฒนาเข้ามาเป็นเลขาธิการพรรคราษฎรแทน พล.อ.มานะ รัตนโกเศศ น่าจะทำให้รอดจากการถูกประกาศได้แต่หลังก็ไม่รอดถูกประกาศรายชื่อออกมาในขณะที่พรรคราษฎรมาถึงหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญ

ในวันเดียวกันที่นายวัฒนาถูกประกาศว่าร่ำรวยผิดปกติแต่ปรากฏว่านายสันติ ชัยวิรัตน์เจ้าของเรื่องอื้อฉาวเกี่ยวกับ "ถนนควายเดิน" รอดจากการประกาศ รายชื่ออย่างเหลือเชื่อ การรอดของนายสันติ ได้เพิ่มน้ำหนักต่อเสียงโจษจันเรื่อง ข้อต่อรองทางการเมืองมากขึ้น เพราะนายสันติเข้าไปเป็นสมาชิกของพรรคสามัคคีธรรมซึ่งถูกจับว่าเป็นพรรคของทหาร

ต่อมาอีกไม่นานนักนายชูชีพ หาญสวัสดิ์ และนายสุชน ชามพูนทก็ถูกประกาศว่าร่ำรวยผิดปกติอีก และเมื่อถึงวันที่ 26 กรกฎาคมก็เป็นรายชื่อของ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ กับนายพิทักษ์ อินทรวินัยนันทน์ ก็ถูกขึ้นบัญชีในข้อหาร่ำรวยผิดปกติ

ข้อกล่าวหาของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินก็คือ พล.อ.ชาติชายมีทรัพย์สินจำนวน 70 ล้านบาท ที่ไม่มีที่มาที่ไปหรือไม่ปรากฏชัดเจนว่าได้มาอย่างไร ในช่วงที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี มีทั้งที่ดิน หุ่นส่วน ตั๋วสัญญาใช้เงินและเงินเข้าออกในบัญชีธนาคารค่อนข้างมาก ข้อกล่าวหาจึงระบุอีกว่าการเข้าออกของเงินในธนาคาร จะมีความสัมพันธ์กับบัญชีธนาคาร ตลอดจนถึงกิจการที่ร่วมลงทุนกับนายพิทักษ์ อินทรวินัยนันทน์

ก่อนหน้านั้น มีรายละเอียดที่ระบุว่า นายพิทักษ์ พล.อ.ชาติชาย และนาย

¹⁴ สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 7 ฉบับที่ 25 21-27 มิถุนายน 2534 หน้า 675

กร ทัพพะรังสี มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดตั้งบริษัทที่ดำเนินการเกี่ยวข้องกับกิจการน้ำมัน และการดำเนินธุรกิจต่างๆ หลายประการโดยเฉพาะอย่างยิ่งนายกร ทัพพะรังสี " ทายาทราชครู " ในทางการเมือง ซึ่งถูกยกเว้นการถูกอายัดทรัพย์สินไปแล้ว ทั้งที่ก่อนหน้านี้เป็นบุคคลที่ถูกจับตามากที่สุด มีเงินผ่านเข้าออกในระหว่างเป็นรัฐมนตรีค่อนข้างมาก แต่แล้วได้รับการละเว้น เป็นเพราะนายกร มิใช่เป้าหมายทางการเมืองที่แท้จริง และไม่มีบารมีเพียงพอที่จะมาทาบทามกับผู้ยึดอำนาจได้¹⁵

ในทันทีที่ตกเป็นจำเลยข้อหาว่ารวบรวมนักคิดที่ตนายกรัฐมนตรีได้ส่งสารมายังสื่อมวลชนและผู้เกี่ยวข้องเพื่อยืนยันความบริสุทธิ์พร้อมกับย้ำว่าไม่เคยได้รับการติดต่อจากคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินเพื่อให้มาชี้แจงข้อกล่าวหาหรือข้อมูลการใด ๆ มาใดๆ ทั้งสิ้น ไม่เพียงเท่านั้น ท่านผู้หญิงบุญเรือน ชุณหะวัณภริยา ซึ่งได้ตอบโต้การถูกขึ้นบัญชีครั้งนี้ว่า " เป็นเรื่องทางการเมืองแน่นอน"¹⁶ ที่พล.อ.ชาติชายติดร่างแหว่ารวบรวมนักคิดทั้งที่มีข่าวมีการตกลงกันระหว่างพล.อ.ชาติชายกับ รสช. ก่อนที่จะเดินทางไปต่างประเทศ ในเวลาไล่เลี่ยกันก็ปรากฏเป็นข่าวว่า พล.อ.ชาติชายได้โทรศัพท์ไปปรับทุกข์กับ ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง ที่ประเทศเดนมาร์ก ว่ารู้สึกเสียใจอย่างมากที่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินกล่าวหาว่าเป็นนักการเมืองทุจริตคอร์รัปชันเท่ากับ รสช. ไม่ได้รักษาสัญญาสุภาพบุรุษที่ตกลงกันไว้¹⁷

ขณะเดียวกันก็มีกระแสข่าวการเตรียมการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ภายในพรรคชาติไทยว่าผู้จะมาเป็นหัวหน้าพรรคชาติไทย แทน พล.อ.ชาติชาย คือพล.อ.อ. สมบูรณ์ ระหงษ์ เจ้าของฉายา " มือประสานสิบทิศ " โดยที่ท่าทีของผู้ใหญ่ระดับสูง

¹⁵ "รสช. ปิดประตูลั่นदान ชาติชาย เชิด สมบูรณ์ ระหงษ์ คุมพรรคชาติไทย," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, 38(9):11; 11-17 สิงหาคม 2534

¹⁶ ด.

¹⁷ "เปิดหัวใจชอกช้ำ ชาติชาย ชุณหะวัณ เคลียร์ แล้ว กลับ," มติชนสุดสัปดาห์, 11(571):5; 14 สิงหาคม 2534

ในพรรคชาติไทยไม่ว่าจะเป็น พล.ต.อ ประमाण อติเรกสาร นายบรรหาร ศิลปอาชา นายเสนาะ เทียนทอง ล้วนยินยอมพร้อมใจกันแบบไม่ต้องพูดอะไรมากนักเพราะตัว พล.อ.อ.สมบูรณ์ ระหงษ์ มาเป็นหัวหน้าพรรคชาติไทยโอกาสที่คนของพรรคชาติไทยจะพ้นจากการถูกยึดทรัพย์ในชั้นตอนที่สามมีความเป็นไปได้สูง

ฉะนั้นการที่ พล.อ.ชาติชายถูกประกาศว่าร่ำรวยผิดปกติ เพราะหากปล่อยให้พ้นจากคำสั่งว่าร่ำรวยผิดปกติไป เหตุผลสำคัญประการหนึ่งในท่าของ รสช. ที่ว่าด้วยการคอร์รัปชันในคณะรัฐบาลก็จะหมดความหมายไป ภาพพจน์ของ รสช. ต่อประชาชนก็จะตกต่ำมากขึ้น

นักการเมืองที่ถูกประกาศว่า ร่ำรวยผิดปกติเป็นชุดสุดท้ายคือนายสุบิน ปิ่นขยัน และนายภิญญา ช่วยปลอด เมื่อการทำงานของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินมาถึงช่วงสุดท้ายของชั้นตอนที่สอง ภาพลักษณ์ก็ปรากฏเป็นรูปร่างที่ชัดเจนได้ว่าการเมืองแอบแฝงเข้ามาในการทำงานของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินเพียงแค่นายสันติชัยวิรัตน์ หลุดจากข้อหาร่ำรวยผิดปกติ บวกกับ พล.อ. สิทธิ เข้ารับตำแหน่งประธานธนาคารมหานคร ก็ทำให้ พล.อ. สิทธิติดอยู่ในข้อครหาหนักพอแล้ว ยิ่งนายบรรหาร ศิลปอาชา หลุดในการพิจารณาชั้นแรกยิ่งทำให้ศักดิ์ศรีของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินตกต่ำมากขึ้นรูปการณ์จึงออกมาที่พยายามผลักดันให้เรื่องการตรวจสอบทรัพย์สินสู่การตัดสินของศาลโดยเร็ว เมื่อได้ยินเสียงนินทาว่าถูกหลอกใช้ พล.อ. สิทธิ จึงต้องดำรงรักษาเกียรติยศชื่อเสียงที่สั่งสมมานานไว้อย่างเด็ดเดี่ยว และยืนยันที่จะทำหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายไว้ตั้งแต่ต้น การดำเนินการของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินจึงเข้าสู่ชั้นตอนที่สาม คือตัดสินยึดทรัพย์ก่อน แล้วจึงค่อยอุทธรณ์ได้ในศาล

3.3 การตรวจทรัพย์สินนักการเมืองชั้นตอนที่สาม

เมื่อเงื่อนไขการประเมินประណอมของการเมืองก้าวมาสู่จุดที่ให้ผู้ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ร่ำรวยผิดปกติ เมื่อถูกประกาศยึดทรัพย์แล้วมีสิทธิ์ที่จะยื่นอุทธรณ์ต่อศาลได้ พล.อ. สิทธิ ก็ประกาศยึดทรัพย์ พล.อ. ชาติชาย ชุณหะวัณ โดยชี้แจงว่าจากการตรวจสอบรวบรวมหลักฐานเกี่ยวกับทรัพย์สินและการชี้แจงเกี่ยวกับการได้มาของ

ทรัพย์สินของพล.อ.ชาติชาย และได้สอบสวนบุคคลที่เกี่ยวข้องปรากฏข้อเท็จจริงว่า พล.อ.ชาติชาย เป็นผู้ที่มีทรัพย์สินร่ำรวยผิดปกติให้ยึดเป็นของแผ่นดิน 266,518,772.77 บาท และวินิจฉัยให้ยึดทรัพย์สินนายพิทักษ์ อินทรวินัยนันท์ 335,886,250 บาท¹⁸

คำชี้แจงของพล.อ.สิทธิ จะตอบคำถามได้เพียงบางส่วนเท่านั้นเนื่องจาก การประกาศยึดทรัพย์สิน ดำเนินการในลักษณะ " กระทั่งหัน " และเกิดขึ้นในท่ามกลาง ของการเคลื่อนไหวต่อต้าน สภารักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติอันเนื่องมาจากกรณี รัฐธรรมนูญเผด็จการ ที่แม้จะมีการกล่าวถึงความละเอียดรอบคอบของคณะกรรมการ ตรวจสอบทรัพย์สินซึ่งใช้เวลาพิจารณายาวนานถึง 8 ชั่วโมง แต่ก็ไม่สามารถลบ ความสงสัยออกจากจิตใจผู้คนได้

การออกมาประกาศยึดทรัพย์สินจากพล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ และนายพิทักษ์ อินทรวินัยนันท์ ของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินครั้งนี้จึงเป็นการดำเนินการ อย่างจงใจในอันที่จะสยบสถานการณ์การเมืองที่มีแนวโน้มว่าจะเกิดความรุนแรงติดตามต่อเนื่องขึ้นเพื่อเป็นการเบี่ยงเบนความสนใจของประชาชนจากกรณีรัฐธรรมนูญมาสู่ เรื่องการยึดทรัพย์สิน จะเห็นได้ว่าเป็นการดำเนินกลยุทธ์ที่ได้ผลเมื่อปรากฏว่าสื่อมวลชน เกือบทุกแขนงและประชาชนต่างหันไปสนใจข่าวประกาศยึดทรัพย์สินแทน ขณะที่กระแส การคัดค้านรัฐธรรมนูญ ของนักการเมืองฝ่ายประชาธิปไตยก็อ่อนกระแสนิ่ง ซึ่งขณะนั้น ภาพพจน์ของ รสช. ตกต่ำเป็นอย่างมากเมื่อถูกมองว่ามีการร่างรัฐธรรมนูญเพื่อใช้ สืบทอดอำนาจ การประกาศยึดทรัพย์สินจึงมีเป้าหมายอยู่ที่การแสดงความชอบธรรมของ รสช. มากกว่า

นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตว่า พล.อ.ชาติชาย ถูกสอบสวนเป็นคนสุดท้ายแต่ กลับถูกประกาศเป็นคนแรก และรถจักรยานยนต์ซึ่ง พล.อ.ชาติชาย ชอบมากที่สุดถูก

¹⁸ สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 16 ฉบับที่ 47 22-28 พฤศจิกายน 2534

ยึดด้วย พล.อ.ชาติชายได้ชี้แจงในตอนหลังว่า นายพงส์ สารสิน อดีตรองนายกรัฐมนตรีได้มอบให้เป็นของขวัญ ทำให้เกิดความสงสาร พล.อ.ชาติชายมากขึ้นว่ายึดแม้กระทั่งมอเตอร์ไซด์คันเดียว ยิ่งผลให้ชาวโคราชได้ลงขันซื้อมอเตอร์ไซด์คันใหม่มอบให้เมื่อพล.อ.ชาติชายกับท่านผู้หญิงบุญเรือน ชุณหะวัณ เมื่อครั้งที่เดินทางไปเยี่ยมชาวโคราชในวันที่ 14 ธันวาคม 2534 และติดตามมาด้วยข่าวที่ว่า พล.อ.ชาติชายจะประกาศเล่นการเมืองอีกครั้ง

อีก 4 วันต่อมาคณะกรรมการตรวจทรัพย์สินก็ได้ประกาศคำวินิจฉัยว่า ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง อดีตรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ร่ำรวยผิดปกติให้ยึดทรัพย์สิน 32 ล้านบาทเศษ ซึ่งก็คงไม่ใช่เรื่องแปลกเพราะว่า ร.ต.อ.เฉลิม ก็เป็นผู้มีส่วนที่ทำให้เกิดการยึดอำนาจของ รสช. การยึดทรัพย์สินในครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่าเป็นการต้อนให้จนตรอก

4 มกราคม 2535 คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินได้ประกาศยึดทรัพย์สินนายประมวล สภาวสุ 70.78 ล้านบาท วันที่ 18 เดือนเดียวกัน ชื่อของนายสุบินก็กระฉ่อนเมื่อถูกประกาศยึดทรัพย์สิน สูงถึง 608 ล้านบาท 4 วันถัดมา พล.อ.สิทธิก็ประกาศยึดทรัพย์สินนายเสนาะ เทียนทอง 62.7 ล้านบาท เป็นเหตุให้นายเสนาะแถลงข่าวตอบโต้ด้วยน้ำตาคลอเบาเช่นเดียวกับรายอื่น ก่อนหน้านั้นดูเหมือนว่าเกิดความแตกแยกในคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน อย่างชัดเจนเมื่อมีข่าวว่า นายเสนาะ หลุดพ้นจากการยึดทรัพย์สินทำให้นายเสนาะจัดเลี้ยงโต๊ะจีนเกือบ 300 โต๊ะที่ปราจีนบุรี แต่แล้ว พล.อ.สิทธิ ก็ดึงเรื่องกลับมาใหม่ด้วยเหตุผลที่ว่า " ยังงงๆ อยู่"¹⁹

การประกาศยึดทรัพย์สินนักการเมืองหลายรายไปแล้วดูจะยังไม่รุนแรงถึงกับสร้างแรงกระตุ้นให้มีการเปลี่ยนแปลงพันธมิตรทางการเมืองใหม่ได้มากนักด้วยเหตุที่

¹⁹ สุกิม กัลยาณพาสน์ "คดียึดทรัพย์สินพลิกลือคการเมือง," ข่าวพิเศษ.

สายใยระหว่างพรรคชาติไทย สหประชาธรรม และกิจสังคม ยังกระชับตัวแน่นอยู่ เหมือนเดิมและมีการเปิดช่องให้อุทธรณ์ต่อศาล เป็นทางออกเอาไว้ทางหนึ่ง ความไม่พอใจของผู้ถูกยึดทรัพย์จึงออกในรูปการด่าทอ พล.อ. สิทธิ แต่ไม่บานปลายไปถึง การเปลี่ยนเข็มทิศทางการเมืองใหม่ นายประมวล และนายสุบิน ยังคงเดินเข้าพรรค สหประชาธรรมแบบเล่นเพื่ออนาคต นายเสนาะยังคงแสดงความเป็นมิตรกับพรรคสหประชา ธรรมมากกว่าเดิม เข้าหาพรรคความหวังใหม่ พล.อ. สิทธิยังคงเดินหน้าต่อไปโดย ประกาศยึดทรัพย์นายภิญญา ช่วยปลอด 61.8 ล้านบาท เป็นรายสุดท้ายของเดือน มกราคม

พล.ต.อ. ประมาณ อติเรกสาร ประเดิมเดือนแห่งความรัก เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2535 ด้วยการถูกยึดทรัพย์ 139.7 ล้านบาท แล้วต่อคณะกรรมการตรวจ พบททรัพย์สินค้าได้สร้างความสนเท่ห์ ให้แก่สาธารณะชนด้วยการประกาศให้นายบรรหาร ศิลปอาชา เจ้าของฉายา " เอทีเอ็ม เคลื่อนที่ " อดีตรัฐมนตรีหลายกระทรวง หลุดพ้นจากการถูกยึดทรัพย์ โดยให้เหตุผลว่า "พยานหลักฐานยังไม่พอนิ่งได้ว่านาย บรรหารร่ำรวยผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ"²⁰

เกี่ยวกับประเด็น " เช็คเงินสด " และ " เช็คของขวัญ " ที่กลายเป็นปม เงื่อนที่นำเคลือบแคลงทางการเมืองหลังการรัฐประหาร 23 กุมภาพันธ์ 2534 จน กลายเป็นเรื่องฮือฮาตลอดมา ถ้าพูดถึงเรื่องนักการเมืองทุจริตคอร์รัปชัน พล.อ. สิทธิ ได้ชี้แจงถึงกรณีนายบรรหารเกี่ยวกับประเด็นนี้ว่า "ไม่ได้มีเช็คของขวัญหรือเช็คเงิน สดถูกนำเข้าไปฝากธนาคารและสถาบันเงินในบัญชีของนายบรรหารหรือภรรยาหรือบุตร แต่อย่างใด ข้อเท็จจริงปรากฏแต่เพียงว่าเช็คของบัญชีที่ส่อพฤติการณ์ที่จะให้โดยมิชอบนั้นได้ปรากฏเข้าไปอยู่ในบัญชีของบุคคลอื่นซึ่งเป็นนักธุรกิจที่มีฐานะดีมาก่อน และ

²⁰ "เบื้องหลัง บรรหาร ศิลปอาชา รวยปกติ 500 ล้าน," สยามรัฐสัปดาห์ วิจารณ์. 38(38): 13; 23-29 กุมภาพันธ์ 2535

ไม่มีหลักฐานเพียงพอที่จะน่าเชื่อถือว่านักธุรกิจดังกล่าวได้ถือทรัพย์สินไว้แทนนายบรรหารแต่อย่างใด"²¹

การที่นายบรรหาร หลุดจากการถูกยึดทรัพย์ถือได้ว่าเป็นการพลิกโฉมทางการเมืองและมีคำถามติดตามมาว่า "ทำไมนายบรรหารถึงหลุด" นอกจากความชาญฉลาดของนายบรรหารที่สามารถนำเอกสารหลักฐาน และคำให้การตลอดจนพยานบุคคลมาพิสูจน์ความบริสุทธิ์ตามที่ คตส. กล่าวหากันได้อย่างหมดจดแล้วระยะเวลาอันกระชั้นในการพิสูจน์สาวไปให้ถึง "ของจริง" อย่างถึงที่สุดก็น่าจะเป็นประโยชน์ที่น่าคิดสำหรับประเด็นการเมืองครั้งนี้ไม่น้อย เพราะพล.อ. สิทธิ ประธาน คตส. เองก็ยอมรับโดยุษฎีหลังว่า "เรามีเวลาน้อย หลักฐานบางอย่างเช่น เช็คของขวัญนับร้อยล้านในธุรกิจอื่นๆ ก็ไม่สามารถสาวไปได้ถึง"²²

เป็นที่ทราบกันทั่วไปว่า เกมการเมืองหลัง รสช. ยึดอำนาจดำเนินมาอย่างต่อเนื่องมีพรรคการเมืองใหม่ที่อิงแอบอำนาจก่อกำเนิดขึ้นนั่นคือพรรคสามัคคีธรรมผู้ที่เป็นบุคคลสำคัญตั้งพรรคคือ พล.อ.อ. สมบูรณ์ ระหงษ์ และน.ต. จูติ นาครทรรพ โดยเชื่อมโยงผ่านสายป่านอำนาจเข้าไปใน รสช. และข้อกังขาทั้งหมดดูเหมือนกระจ่างชัดขึ้นเมื่อมีการเดินเกมรุกทางการเมืองอย่างต่อเนื่องจนถูกมองว่า รสช. กำลังวางแผนสานต่อต่ออำนาจเพราะพรรคสามัคคีธรรมประกาศชู "พล.อ. สุจินดา คราประยูร" เป็นนายกรัฐมนตรี และ "เลือกตั้งรวมเขตเบอร์เดียว" จนอดีตนักการเมืองไหลบ่าเข้าหาศูนย์อำนาจใหม่ ปฏิทิกิริยาความไม่ชอบธรรมทางการเมืองเกิดขึ้นเมื่อนายณรงค์ วงศ์วรรณ ถูกทาบทามให้เป็นหัวหน้าพรรคสามัคคีธรรม เมื่อพ้นมลทินจาก คตส. ติดตามด้วยนายสันติ ชัยวิรัตน์ะผู้สื่อข่าวกรณี "ถนนควายเดิน"

ดังนั้นการแสวงหา "ชี้ว่าอำนาจ" ในรูปพันธมิตรเพื่อเตรียมเป็นแกนตั้งรัฐบาลจึงอุบัติขึ้นโดยพรรคสามัคคีธรรมประกาศเป็นพันธมิตรกับพรรคชาติไทยและพรรค

²¹ ด.

²² ด.

กิจสังคม โดย พล.อ.อ. สมบูรณ์ ระหงษ์ไปเป็นหัวหน้าพรรคชาติไทย พล.อ.เชษฐา ภาไชโย เพื่อนสนิทของ พล.อ.สุจินดา ไปเป็นเลขาธิการพรรคกิจสังคม โดยบุคคลระดับ นำของพรรคถูกขึ้นบัญชี คตส. แทบทั้งสิ้นแม้ว่าในเวลาต่อมาเพื่อลดกระแสวิพากษ์วิจารณ์โจมตีว่าใช้กรณีอายัดทรัพย์สินมาเป็นเงื่อนไขต่อรอง รสช. จึงผลักดันให้ออกกฎหมายโอนอำนาจการยึดทรัพย์สินไปให้ศาล

อย่างไรก็ตาม รสช. ไม่ค่อยจะพอใจนักหากพรรคพันธมิตรที่จะมาเป็นแกนตั้งรัฐบาลเต็มไปด้วยนักการเมืองที่มีภาพลักษณ์ไม่เป็นที่ยอมรับของประชาชน โดยเฉพาะหัวหน้าอำนาจพันธมิตรยังเต็มไปด้วยอดีตรัฐมนตรีที่ถูก รสช. กล่าวหาว่าคอร์รัปชันและคงเป็นไปได้ยากที่จะไม่ให้บุคคลเหล่านี้เป็นรัฐมนตรี เพราะบุคคลเหล่านี้ล้วนเป็นคนสำคัญของพรรค

หากพิจารณาถึงบทบาทของพรรคหัวหน้าอำนาจตรงข้ามโดยเฉพาะพรรคความหวังใหม่และพรรคประชาธิปัตย์ล้วนน่ากลัวไม่น้อย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่พรรคพันธมิตรจะต้องกวาดที่นั่ง ส.ส. ให้ได้มากที่สุด เพื่อสร้างความชอบธรรมในการเป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาล เพราะฉะนั้นผลพวงจึงมาตกอยู่กับ นายบรรหาร โดยให้หลุดพ้นจากการยึดทรัพย์สินเพราะนายบรรหารเป็นขุนช้างชาติคู่ล่ออำนาจจากผลการเลือกตั้งไม่น้อยทีเดียวและเป็นตัวแปรที่สำคัญในกลุ่ม ส.ส. ของพรรคชาติไทย

22 กุมภาพันธ์ นายวัฒนา อัศวเหม ผู้เคยประกาศว่า " ความรวยของผมอย่าว่าแต่เดินกินเลย เหาะกินทั้งชาติก็ไม่หมด"²³ ถูกประกาศยึดทรัพย์สินด้วยวงเงิน 4 ล้านบาท ภายหลังทราบค่าประกาศนายวัฒนาถึงกับวิจารณ์ คตส. อย่างรุนแรงมีอารมณ์ว่า " ครั้งที่แล้วการประกาศผลการวินิจฉัยของ คตส. ออกมานักการเมืองไม่ร่ำรวยผิดปกติถึงแม้จะมี เช็ทหลายร้อยล้านบาทก็ตามไม่มีความผิดแต่ตนมีแค่ 4 ล้าน กลับมีความผิด "²⁴ เป็นที่รู้กันว่า การประกาศครั้งที่แล้วเป็นการประกาศ

²³ "ตรวจสอบชะตากรรมอดีตรัฐมนตรีที่ถูกยึดทรัพย์สิน นิช 1,800 ล้าน ใครจะกลายเป็นส.ต.," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 38(40):8; 8-14 มีนาคม 2535

²⁴ ยึดวัฒนา 4 ล. หัวเราะกันทั้งเมือง," สยามรัฐ 23 กุมภาพันธ์ 2535

ให้นายบรรหาร ศิลปอาชา หลุดพ้นจากการถูกยึดทรัพย์ ทำให้อนุมานได้ว่า นักการเมืองกับนักการเมืองด้วยกันเท่านั้น ที่รู้ว่าเกิดอะไรขึ้นใน คตส.

29 กุมภาพันธ์ นายมนตรี พงษ์พานิช ถูกประกาศให้ยึดทรัพย์เป็นรายสุดท้าย ด้วยเงินเพียง 316.5 ล้านบาท ก่อนหน้านี้อีกกระแสข่าวออกมาว่านายมนตรี อาจจะถูกพ้นจากการถูกยึดทรัพย์ เพราะได้มีการทอเวลาไปประกาศเป็นคนสุดท้าย ก่อนหน้านั้นนายมนตรีเคยยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการขอให้มีการประกาศผลออกมาโดยเร็วเพราะว่าการค้างคาอยู่ทำให้มีปัญหาทางการเมืองและทรัพย์สินในส่วนที่จะต้องนำไปใช้ดำเนินงานทางการเมืองและจากการที่มีการเปลี่ยนแปลงในพรรคกิจสังคมโดย พล.ท. เขมม ไกรสรณ์ เข้ามาเป็นเลขาธิการพรรคนั้นทำให้มีการมองว่าบางทีอาจเป็นโอกาสดีของนายมนตรีเพราะว่า พล.ท. เขมม เป็นเพื่อนสนิทของ พล.อ. สุจินดา และพล.อ. สุจินดานั้นก็เป็นที่รู้กันว่าเป็นผู้ที่ได้ติดต่อเชิญ พล.อ. สิทธิ จิรโรจน์มาเป็นประธานคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินนักการเมือง แต่เมื่อมองในทางกลับกันแล้วสถานการณ์อย่างนั้นไม่น่าจะเป็นผลดีต่อนายมนตรีเพราะหากว่านายมนตรี "หลุด" ก็จะทำให้เกิดข้อครหาไปถึง พล.อ. สุจินดา และพล.ท. เขมมด้วย ดังนั้นเมื่อมองในมุมกลับเช่นนี้ทำให้นายมนตรีจึงถูกยึดทรัพย์ด้วย

สำหรับนักการเมืองที่หลุดพ้นจากการยึดทรัพย์นอกจากนายบรรหาร ศิลปอาชาแล้วยังมี นายสุชน ชามพูนท และนายชูชีพ หาญสวัสดิ์

บทที่ 4 ปฏิกริยาจากนักรการเมือง ต่อการประกาศยึดทรัพย์

4.1 ปฏิกริยาจากนักรการเมือง

"เวลานี้เรากำลังดูภาพยนตร์เรื่องคนแก่ถูกรังแก"¹ ประโยคแรกทีออก จากปากของ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ อดีตนายกรัฐมนตรียัย 72 ปี แต่ปัจจุบันตก เป็นผู้ถูกกล่าวหาว่าร้ายรอยผิดปกติจนถึงขั้นถูกยึดทรัพย์ติดตามมาด้วยการกล่าวปฏิเสธ ทุกข้อหาของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินในประเด็นเกี่ยวกับทรัพย์สินถูกระบุว่า เพิ่มขึ้นผิดปกติโดยไม่สามารถให้คำชี้แจงที่น่าพอใจเกี่ยวกับที่มาและที่ไปของทรัพย์สิน ดังกล่าวจนทำให้คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินพอใจได้ " การเป็นนักรการเมือง ไม่ใช่เข้ามาครอบงาย ผมไม่ใช่ นักรการเมืองแบบนั้น.. ฟังโฆษณาของเจ้าที่โฆษณาว่า ตัวเองเก่งสามารถตรวจสอบอะไรหารู้ไม่ว่าไม่ใช่ความจริง อย่าทำแบบนี้ไม่ดีออกมาเป็นกฎหมายก็ดีแล้วจะได้ฟังศาลสถิตยุติธรรม"²

ไม่ว่า พล.อ.ชาติชาย จะร้ายรอยผิดปกติจริงหรือไม่ไม่ว่าการสอบสวนของ คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินจะดำเนินไปด้วยความบริสุทธิ์ถูกต้องเพียงใดนั้น ไม่ใช่ประเด็นที่ทุกคนสนใจอีกแล้วประการหนึ่ง เกิดจากกระบวนการสอบสวนของคณะกรรมการเองที่ดำเนินไปท่ามกลางสถานการณ์การเมืองที่กดดัน แล้วยังไม่สามารถ แสดงความ " โปร่งใส " ให้ปรากฏแก่สายตาสาธารณชนได้อีกประการหนึ่งคือการ ที่คณะกรรมการชุดดังกล่าวนี้ที่มาจากแต่งตั้ง รสช. และโดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ว่า รสช. จะทำอะไรหรือเคลื่อนไหวอย่างไร กลับกลายเป็นผลทางด้านลบทั้งสิ้น ทำให้

¹"ชาติชาย ฮิต คัมแบ็ค เมื่อปลาไหล...กลายเป็นจิ้งจอก." สยามรัฐ สัปดาห์วิจารณ์. 38(26):6; 1-7 ธันวาคม 2534

²ด.

สายตาของประชาชนมองข้ามจุดที่ว่า การสอบสวนครั้งนี้อาจดำเนินไปอย่างเที่ยงตรงได้ แต่มองว่าเป็นเกมหนึ่งของ รสช. ที่จะต้องดำเนินไปเพื่อจัดอุปสรรคทางการเมืองของพวกเขา

ความสงสัยกังขาตั้งกล่าวถูกต้องยก้าด้วยคำพูดของ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ ซึ่งหากมองในเชิงการเมืองแล้ว จะอยู่ในฐานะผู้ถูกต้อนให้จนมุม ทางเลือกในขณะนั้นคือการประกาศทำที่จะกลับมาต่อสู้ทางการเมืองซึ่งหมายถึงการกระโดดลงสู่เวทีการเลือกตั้งอีกครั้ง ทำให้สถานการณ์ของการเมืองร้อนระอุขึ้นอีกวาระหนึ่ง แต่ขณะเดียวกันมีเสียงวิพากษ์วิจารณ์ คำประกาศต่อสู้ทางการเมืองของ พล.อ.ชาติชาย อีกครั้งหนึ่งว่าเป็นการเอาการเมืองไปตอบสนองผลประโยชน์ส่วนตัว³ และเป็นการเล่นเกมที่ผิดพลาดของฝ่าย รสช. ที่กระทำการยั่วยุจนทำให้ พล.อ.ชาติชาย ผู้ซึ่งได้ชื่อว่ายังกดทรงอิทธิพลอย่างยิ่งในวงการเมืองทั้งในและนอกประเทศหันหน้ากลับมาต่อสู้ทางการเมืองเพื่อกอบกู้เกียรติยศ ศักดิ์ศรี และชื่อเสียงให้กลับคืนมาอีกครั้งหนึ่งทั้งๆ ที่ก่อนหน้านี้เจ้าตัวก็ได้ยืนยันหลายครั้งว่ายินยอมล้างมือทางการเมืองอย่างแน่นนอนที่สุด ดูเหมือนว่า รสช. ก็ไม่มีทางเลือกเป็นอย่างอื่นไม่ได้ เพราะถ้าการณกลับกลายเป็นว่า พล.อ.ชาติชาย ไม่ได้เป็นผู้ร้ายผิดปกติหรืออีกนัยหนึ่ง เป็นผู้บริสุทธิ์ข้อกล่าวหาที่ รสช. นำมาใช้อ้างในการยึดอำนาจที่ว้ารัฐบาล พล.อ.ชาติชาย มีพฤติการณ์การฉ้อราษฎร์บังหลวง ก็เป็นเรื่องเท็จ

แต่เมื่อเวลาล่วงเลยมาจนกระทั่ง หมดเขตสมัครเป็นรับเลือกตั้งวันที่ 14 กุมภาพันธ์ ไม่มีชื่อ พล.อ.ชาติชาย ลงสมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา จะด้วยเหตุผลประการใดก็ตามแต่พอวันรุ่งขึ้น 15 กุมภาพันธ์คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินก็ประกาศให้นายบรรหาร ศิลปอาชา เลขาธิการพรรคชาติไทย หลุดพ้นจากการถูกยึดทรัพย์สินเพราะสามารถชี้แจงต่อคณะกรรมการได้หมดจดจนต้องถอนการ

³ "หมายเหตุประชาชน : กก.ตรวจสอบทรัพย์สิน หนามยอกชาติชาย รสช., "มติชนสุดสัปดาห์". 12(589):14; 6 ธันวาคม 2534

อายัดทรัพย์สิน⁴

ทันทีที่นายบรรหาร ศิลปอาชา หลุดพ้นจากการยึดทรัพย์ ปฏิบัติจากคนในพรรคชาติไทยเอง เช่น นายเสนาะ เทียนทอง ซึ่งถูกประกาศยึดทรัพย์ก่อนหน้านี้ ก็วิพากษ์วิจารณ์ คตส. อย่างรุนแรง โดยทันที และเป็นเชิงคำถามไปฟ้องประชาชนว่า "ผมถูกศาล逮ตัดสินเอาจมกทินมาใส่ผมที่คนที่ทำกับบ้านเมืองเสียหายเป็นหลายพันล้าน บริสุทธิ์ใช้ไหม"⁵

ความไม่พอใจของผู้ถูกยึดทรัพย์จึงออกมาในรูปของการกดดัน พล.อ. สิทธิไม่ว่าจะเป็นการประกาศ "เล่นการเมืองทั้งโคตร"⁶ ของนายประมวล์ สภาวสุ การคิดว่าเป็นการ "คิดบัญชี"⁷ ของพล.ต.อ. ประมาณ อติเรกสาร หรือประกาศว่า "จะได้สะใจ ที่ได้ทำลายพรรคกิจสังคม"⁸ ของนายมนตรี พงษ์พานิช และคิดว่า "เป็นเรื่องตลกเหมือนหนังการ์ตูน"⁹ อย่างนายวัฒนา อัครเวม และประกาศ

⁴"หมายเหตุประชาชน : ชาติชายไม่ลง-บรรหารหลุด จับตา แลกกันคนละตำแหน่ง," มติชนสุดสัปดาห์. 12(600):12; 21 กุมภาพันธ์ 2535

⁵"เบื้องหลัง บรรหาร ศิลปอาชา รวยปกติ 500 ล้าน," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 38(38):13; 23-29 กุมภาพันธ์ 2535

⁶"ประมวล์ยึดเล่นการเมืองทั้งโคตร," ไทยรัฐ. 6 มกราคม 2535
หน้า 17

⁷"ประมวล์เล่นบท นางสีดาลุยไฟ," หลักไทย. 1(10):17; 27 พฤษภาคม - 2 มิถุนายน 2534

⁸"ยึดทรัพย์ รายสุดท้าย 336.5 ล้านบาท จะได้สะใจทำลายกิจสังคมมนตรีเบรคแตก," หลักไทย. 11(526):19; 2-8 มีนาคม 2535

⁹"ยึดวัฒนา 4 ล. หัวเราะกันทั้งเมือง," สยามรัฐ. 23 กุมภาพันธ์ 2535

จะกลับมาอีกครั้งโดยให้ประชาชนเป็นผู้พิพากษาในการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม 2535 ดังนั้นทุกคนจึงตื่นนอนอย่างสุดฤทธิ์ประการหนึ่งเพื่อไม่ให้ตนเองต้องสอบตก เพราะถ้าสอบตกโอกาสเกิดทางการเมืองต่อไปแทบไม่มี นั่นหมายถึงประชาชนได้พิพากษาตามที่ได้ประกาศไว้แล้ว อีกประการหนึ่ง การสอบผ่านสนามเลือกตั้งนอกจากจะมีเกราะป้องกันตนเองจากข้อกล่าวหาของ คตส. แล้วยังสามารถมีพลังต่อรองทางการเมืองในอันที่จะกลับมาเป็นรัฐมนตรีให้ได้อีกครั้ง¹⁰

อย่างไรก็ตามการแสดงความไม่พอใจของนักการเมืองผู้ถูกยึดทรัพย์ไม่รุนแรงจนถึงขั้นสร้างแรงกระตุ้นให้มีการเปลี่ยนแปลงพันธมิตรทางการเมืองใหม่ได้มากนัก เนื่องจาก "ผลของอนาคต" นั้นอาจมีค่ามากกว่าการมาทำลายมันลงไปด้วย "อารมณ์" ในปัจจุบัน ผลในอนาคตที่หวังกันไว้ คือ พรรคที่จะร่วมกันจัดตั้งรัฐบาลน่าจะเป็นพรรคชาติไทย-สามัคคีธรรม-กิจสังคม - ประชากรไทย โดยมี พล.อ. สุจินดา เป็นนายกรัฐมนตรี ภายใต้ฐานของพรรคการเมืองดังกล่าวไม่มีใครเชื่อว่าคนอื่นโดยเฉพาะคนที่มาจากการเลือกตั้ง จะเป็นนายกรัฐมนตรีได้ ถ้าหากไม่ได้รับการค้ำยันจาก พล.อ. สุจินดา คราประยูร ดังนั้นความไม่พอใจหรืออารมณ์ส่วนตัวจึงไม่เคยพุ่งไปที่ รสช. หรือ พล.อ. สุจินดา แต่หันไปพุ่งใส่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินโดยเฉพาะ พล.อ. สิทธิ จิรโรจน์ แทน

4.2 ผลกระทบที่มีต่อสังคมการเมืองไทย

การจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบและอายัดทรัพย์สิน เพื่อตรวจสอบความร่ำรวยผิดปกติ ของนักการเมือง หรืออดีตรัฐมนตรีบางคนในสมัยรัฐบาลชุด พล.อ. ชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรีของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ภาย

¹⁰ "ตรวจสอบชะตากรรม อดีตรัฐมนตรีที่ถูกยึดทรัพย์ พิช 1,800 ล้าน ใครจะกลายเป็นส.ต.," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 38(40):9; 8-14 มีนาคม 2535

หลังทำการยึดอำนาจได้สำเร็จแล้วอาจกล่าวได้ว่าเป็นงานสำคัญอีกชิ้นหนึ่งของคณะ
รสช. เพราะเหตุผลในการยึดอำนาจของคณะรสช. และเรียกร้องสนับสนุนจาก
ประชาชนได้ขณะนั้นก็คือ การพิสูจน์ให้ปรากฏว่ามีการทุจริตคอร์รัปชันในวงการเมือง
และคณะรสช. ต้องการตรวจสอบให้พบว่านักการเมืองคนใดบ้างที่ร่ำรวยผิดปกติ
และมีพฤติการณ์สื่อแสดงว่าได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยมิชอบ

คณะรสช. ได้แต่งตั้งอดีตข้าราชการชั้นผู้ใหญ่บางคนซึ่งมีประวัติรับราชการ
มาด้วยความซื่อสัตย์สุจริต รวมทั้งเจ้าหน้าที่ในสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและ
ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการส่วนหนึ่งร่วมเป็นคณะกรรมการ
ดำเนินการในเรื่องนี้ต่อมาคณะกรรมการก็ได้ประกาศรายชื่ออดีตรัฐมนตรีที่พบว่ามี
พฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติจะต้องถูกยึดทรัพย์สิน 10 คน จากจำนวนอดีตรัฐมนตรี 25 คน
ที่ชั้นบัญชีสงสัยว่าร่ำรวยผิดปกติ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวได้ก่อให้เกิดเสียงวิพากษ์
วิจารณ์ในวงการนี้ทั่วไปว่ามีการเลือกปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกันหรือเลือกปฏิบัติเฉพาะ
อดีตรัฐมนตรีซึ่งเป็นสมาชิกคนสำคัญของพรรคการเมือง ที่มีโอกาสจะได้รับเลือกตั้ง
กลับมาเป็นเสียงข้างมาก ในสภาผู้แทนราษฎรอีก แต่นักการเมืองคนใดที่ประกาศ
วางมือจากการเมืองหรือจะเข้าร่วมสังกัดพรรคการเมืองใหม่บางพรรคที่สนับสนุน
ทหารจะได้รับการผ่อนผัน

ในทางการเมืองถือว่าเป็นวิธีการ " ประจาน " กันอย่างรุนแรงเพราะนัก
การเมืองที่ถูกอายัดถูกยึดทรัพย์สินสามารถพิสูจน์ได้ในภายหลังว่าทรัพย์สินที่ถูกยึดอายัดไว้
นั้นได้มาโดยชอบอย่างไร แต่ชื่อเสียงเกียรติยศและอนาคตทางการเมืองเหล่านั้นก็
ได้เสียหายอย่างชนิดที่ไม่สามารถเรียกร้องเอากลับคืนมาได้ การตรวจสอบทรัพย์สิน
ไม่ได้เริ่มจากการมีหลักฐานว่าใครน่าจะสงสัยอย่างไร ไม่มีหลักเกณฑ์และวิธีการที่ชัดเจน
การคัดเลือกบุคคลที่จะถูกตรวจสอบก็ไม่มีบรรทัดฐานอย่างไรการตรวจสอบนี้ถ้า
ทำกันจริงจึงและด้วยความเที่ยงธรรมก็อาจจะได้ผลในการปราบปรามคอร์รัปชันอยู่
บ้างแต่ด้วยความไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนไม่เป็นไปตามกระบวนการและวิธีการปกติ
จึงน่าเป็นห่วงว่าผลที่จะเกิดขึ้นแทนที่จะทำให้คนไม่กล้าคอร์รัปชันกันอีกต่อไป กลับจะ
กลายเป็นเพียงทำให้คนจำนวนมากหวาดกลัวที่จะมาเป็นนักการเมืองหรือรัฐมนตรี

ส่วนใครที่ยังคิดจะคอร์รัปชันต่อไปอีกก็เพียงแต่ระมัดระวังในการโยกย้ายทรัพย์สิน เพื่อไม่ให้ เป็นปัญหาในอนาคตเท่านั้น

ประเด็นที่จะต้องพิจารณาก็คือการทุจริตคดีมิชอบ มิได้จำกัดอยู่เฉพาะข้าราชการการเมือง แต่รวมทั้งข้าราชการประจำซึ่งรวมทั้งพลเรือนและทหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มหลังนี้ถ้าหากเกิดมีการทุจริตขึ้น จะไม่มีอำนาจใดที่จะไต่สวนหรือสาวไปได้ถึง การแก้ไขปัญหาในเรื่องนี้คือการนำตัวนักการเมืองบางคน มาประกาศว่าอยู่ในข่ายที่ต้องสงสัยว่าร้ายวยผิดปกติ แต่ขบวนการไต่สวนกลับทำในรูป "ศาลเตี้ย" ในหลายกรณีมีปรากฏการณ์ที่ปลิกความคาดหมายของสาธารณชนสร้างความเคลือบแคลงใจในตัว คณะกรรมการที่พิจารณาเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่งตั้งนั้นการกระทำดังกล่าวจึง เกือบจะไม่ได้แก้ไขปัญหาอะไรโดยตรงแต่เป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าและเป็นการกระทำในลักษณะที่เป็นการจัดฉากและในหลายกรณีมีการกระทำในลักษณะที่ชวนให้ประชาชนโดยทั่วไปคิดไปได้ว่าเป็นการกระทำเพื่อสร้างอำนาจต่อรองในทางการเมืองให้แก่กลุ่มบุคคลที่ควบคุมอำนาจในปัจจุบัน

บทที่ 5 บทสรุป

23 กุมภาพันธ์ 2534 คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ(คณะรสช.) ได้เข้ายึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งโดยการจับตัว พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ ขณะจะเดินทางพร้อม พล.อ.อาทิตย์ กำลังเอก รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหมคนใหม่ไปเข้าเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ณ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ตามบทบัญญัติมาตรา 160 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2534

เหตุผลที่คณะ รสช. อันมี พล.อ.สุนทร คงสมพงษ์ เป็นหัวหน้าประกาศต่อประชาชนในตอนสายของวันยึดอำนาจก็คือ เพื่อขจัดปัญหาสำคัญ 5 ประการอันจะนำพาประเทศประสบกับความหายนะได้แก่ ประการแรกพฤติการณ์การฉ้อราษฎร์บังหลวง ประการที่สอง ข้าราชการการเมืองใช้อำนาจหน้าที่กดขี่ข่มเหงข้าราชการประจำผู้ซื่อสัตย์สุจริต ประการที่สามรัฐบาลเป็นเผด็จการทางรัฐสภา ประการที่สี่ การทำลายสถาบันทางทหาร และประการสุดท้ายการบิดเบือนคดีล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์

ผลที่บังเกิดขึ้นโดยตรงไม่เพียงแต่ล้มรัฐบาลภายใต้การนำของ พล.อ.ชาติชาย เท่านั้นรัฐธรรมนูญที่ใช้กันมาตั้งแต่ปลายปี 2521 ต้องถูกฉีกอีกด้วย รวมเวลาแค่ 2 ปี 6 เดือน ที่ พล.อ.ชาติชาย นายกรัฐมนตรีคนที่ 18 ดำรงตำแหน่งและประมาณ 12 ปีที่รัฐธรรมนูญ ฉบับปี 2521 ถูกใช้เป็นกติกาหลักของสังคม ย่อมเป็นคำตอบที่ชัดเจนว่าการปฏิวัติยังคงเป็นสิ่งคู่บ้านคู่เมือง(ไทย) สิ่งที่ พล.อ.ชาติชายเคยประเมินว่าทหารไม่ปฏิวัติอย่างเด็ดขาดนั้นเป็นการประเมินที่ผิดถนัด ก่อให้เกิดความประมาทอันเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ทหารปฏิวัติได้สำเร็จ

กล่าวสำหรับประชาชนไทย แม้จะยอมรับว่าประชาธิปไตยคือสิ่งอันควรหวงแหนปกป้องอย่างถึงที่สุด แต่ก็ไม่มีใครประท้วงต่อต้าน ประการหนึ่งเป็นเพราะสภาพของรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งก็มีจุดอ่อนให้ต้องตำหนิอยู่ไม่น้อย โดยเฉพาะการปล่อย

ให้พฤติการณ์ทุจริตคอร์รัปชันแพร่ระบาดในหมู่คณะรัฐมนตรี อีกประการหนึ่ง เป็นเพราะเกรงกลัวการใช้อำนาจเด็ดขาดปราบปรามจากคณะรสช. ได้ อาการเงยบงกชอยู่ในความเรียบร้อยย่อมมิใช่ถ้าตอบโต้โดยสมบูรณ์ว่า ประชาชนยอมรับหรือเห็นพ้องกับการยึดอำนาจโดยคุณฎี

ภายหลังการทำรัฐประหารเพียง 2 วัน การสานต่อเจตนารมณ์ของคณะรสช. ในอันที่จะทำให้เงื่อนไขสำคัญในการยึดอำนาจเป็นรูปธรรมมากขึ้นคือการขจัดการคอร์รัปชัน ก็ปรากฏขึ้นโดยมีประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ 26 ลงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2534 แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบและอายัดทรัพย์สินสินักการเมือง หรือ คตส. เพื่อพิจารณาพฤติกรรมการทุจริตของอดีตรัฐมนตรีและนักการเมืองที่สื่อแสดงให้เห็นว่ามีทรัพย์สินร่ำรวยผิดปกติผิดวิสัยของผู้ประกอบอาชีพโดยสุจริต เพื่อประกาศให้ประชาชนทราบ และให้อายัดทรัพย์สินเหล่านี้ไว้เป็นของแผ่นดิน มีนักการเมืองต้องถูกอายัดทรัพย์สินในหัวงแรก 25 คน

ในช่วงระยะแรกทุกพรรคทุกฝ่ายต่างจับตามองว่า การดำเนินงานของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินอันมี พล.อ. สิทธิ จิรโรจน์เป็นประธานและนายสุธี อากาศฤกษ์เป็นรองประธาน จะมีหลักเกณฑ์เป็นธรรมหรือไม่และใครจะโชคร้ายที่สุดตกเป็นเหยื่อให้กับคณะกรรมการชุดนี้ แต่ปรากฏว่าในช่วงระยะเวลาต่อมา สถานการณ์ทางการเมืองเกิดการพลิกผันตลอดเวลาได้เกิดขั้วอำนาจการเมืองใหม่มีพรรคฝ่าย รสช. ก่อกำเนิดขึ้น และนักการเมืองหลายคนที่อยู่ในข่ายของการถูกยึดทรัพย์สินของ คตส. ได้เข้าไปมีส่วนอย่างสำคัญในพรรคเหล่านั้น ด้านหนึ่งหวังผลว่าตนเองจะไม่ต้องเป็นเหยื่อถูกยึดทรัพย์สินเพราะหากเกิดขึ้นไม่เพียงสูญเสียทรัพย์สินเท่านั้น ยังเท่ากับเป็นการตรวจบาปให้กับพรรคที่สังกัดด้วย ใครๆก็จะประณามว่าเป็น " พรรคโกงชาติกินเมือง " อีกด้านหนึ่งก็ประเมินว่าการเกาะติด รสช. เป็นหลักประกันอย่างดีที่ตัวเองจะเข้าไปมีอำนาจในรัฐบาลอีกครั้งภายหลังการเลือกตั้ง ในวันที่ 22 มีนาคม 2535 ในที่สุดเสียงวิพากษ์วิจารณ์ที่มีต่อ คตส. และ รสช. ได้กลายเป็นแรงผลักดันให้เรื่องนี้ถูกโอนไปเป็นอำนาจของศาลในเวลาต่อมา และหลังจากนั้นก็เหลือนักการเมืองที่ถูกประกาศให้ถูกยึดทรัพย์สินในข้อหา " ร่ำรวยผิดปกติ " เพียง 10 คนเท่านั้น

ภาพรวมทั้งหมดที่ผ่านมาทำให้มองเห็นอย่างชัดเจนว่า รสช. ทำลายหลักการ
ของตัวเอง ด้วยการไปฟังฟังนักการเมืองที่ตัวเองทำลายลงไปแล้วตั้งคณะกรรมการ
ตรวจสอบทรัพย์สินขึ้นมา เพื่อให้ตัวเองได้เข้ามาสู่อำนาจการปกครองในระบอบ
ประชาธิปไตยโดยการนำตัวนักการเมืองบางคนมาประกาศว่าอยู่ในข่ายที่ต้องสงสัยว่า
ร่ำรวยผิดปกติ แต่ขบวนการโต้สวนกลับทำในรูปศาลเตี้ยในหลายกรณีมีปรากฏการณ์ที่
พลิกความคาดหมายของสาธารณชน สร้างความเคลือบแคลงใจในตัวคณะกรรมการฯ
ที่พิจารณาเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นการกระทำดังกล่าวจึงเกือบจะไม่ได้แก้ไขปัญหา
อะไรโดยตรงในลักษณะเป็นการแก้ปัญหาที่โครงสร้าง แต่เป็นการกระทำเพียงเพื่อ
สร้างความชอบธรรมให้แก่คณะรสช. เท่านั้นและในหลายกรณีมีการกระทำในลักษณะที่
ชวนให้ประชาชนโดยทั่วไปคิดไปได้ว่าเป็นการกระทำเพื่อสร้างอำนาจต่อรองในทาง
การเมืองให้แก่คณะรสช. แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นการให้บทเรียนแก่นักการเมืองสาย
ประชาธิปไตยทั้งหลายว่า หากนักการเมืองปฏิบัติตนอยู่ในกติกาอันชอบธรรมไม่อาศัย
อำนาจและตำแหน่งทางการเมืองไปแสวงหาผลประโยชน์แล้ว ทหารก็ไม่มีข้ออ้างและ
หมดเงื่อนไขในการปฏิวัติรัฐประหารไปโดยปริยาย รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งก็จะ
สามารถดำรงอยู่ต่อไปได้

บรรณานุกรม

เอกสารเริ่มต้น

- สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 16 ฉบับที่ 8 22-28 กุมภาพันธ์ 2534
- สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 16 ฉบับที่ 9 1-7 มีนาคม 2534
- สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 16 ฉบับที่ 12 22-28 มีนาคม 2534
- สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 16 ฉบับที่ 13 29 มีนาคม - 4 เมษายน 2534
- สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 16 ฉบับที่ 17 20 เมษายน - 2 พฤษภาคม 2534
- สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 16 ฉบับที่ 19 10-16 พฤษภาคม 2534
- สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 16 ฉบับที่ 21 24-30 พฤษภาคม 2534
- สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 16 ฉบับที่ 23 7-13 มิถุนายน 2534
- สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 16 ฉบับที่ 24 14-20 มิถุนายน 2534
- สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 16 ฉบับที่ 25 21-27 มิถุนายน 2534
- สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 16 ฉบับที่ 26 28 มิถุนายน - 4 กรกฎาคม 2534
- สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 16 ฉบับที่ 28 12-18 กรกฎาคม 2534
- สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 16 ฉบับที่ 29 19-25 กรกฎาคม 2534
- สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 16 ฉบับที่ 30 26 กรกฎาคม - 1 สิงหาคม 2534
- สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 16 ฉบับที่ 32 9-15 สิงหาคม 2534
- สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 16 ฉบับที่ 34 23-29 สิงหาคม 2534
- สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 16 ฉบับที่ 35 30 สิงหาคม - 5 กันยายน 2534
- สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 16 ฉบับที่ 40 4-10 ตุลาคม 2534
- สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 16 ฉบับที่ 42 18-24 ตุลาคม 2534
- สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 16 ฉบับที่ 47 22-28 พฤศจิกายน 2534
- สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 16 ฉบับที่ 48 29 พฤศจิกายน - 5 ธันวาคม 2534
- สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 16 ฉบับที่ 49 6-12 ธันวาคม 2534
- สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 17 ฉบับที่ 1 1-9 มกราคม 2535

- สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 17 ฉบับที่ 3 17-23 มกราคม 2535
กสยามจดหมายเหตุ ปีที่ 17 ฉบับที่ 4 24-30 มกราคม 2535
สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 17 ฉบับที่ 5 31 มกราคม - 6 กุมภาพันธ์ 2535
สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 17 ฉบับที่ 8 21-27 กุมภาพันธ์ 2535
สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 17 ฉบับที่ 9 28 กุมภาพันธ์ - 5 มีนาคม 2535

เอกสารขึ้นรอง

วารสาร

- "กก. อายัดทรัพย์ ล้มแห่งความขัดแย้งที่ตอกกลึก," ข่าวพิเศษ. 14(721):27-29;
 20-26 พฤษภาคม 2534
- "การธนาคาร-การเมือง : เป้าบันลือ เป็นประธานแบงก์ (ชะแล้ว)," ข่าวพิเศษ.
 14(723):15; 22-28 เมษายน 2534
- ชนิษฐา วรศิริ " 6 เดือนกว่า รสช. กับปัญหา 5 ข้อ," ข่าวพิเศษ. 14(742):
 23; 2-8 กันยายน 2534
- "ขึ้นป้ายดำ 22 รัฐมนตรีไม่มีใบเสร็จจกเช็คบิลได้," หลักไทย. 10(474): 22-24;
 4-10 มีนาคม 2534
- "คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินครั้งทางท่ามกลางเสียงครหา," หลักไทย. 11(501)
 :20-21; 9-15 กันยายน 2534
- คณาทร จิรัฐติกรณ์ "30 วันอันตรายยึดทรัพย์ 13 นักการเมืองเงื่อนปมสู่วิกฤต
 การเมือง," มติชนสุดสัปดาห์. 12(580) : 8-9 ; 4 ตุลาคม 2534
- "จับกระแส : 1 ปีแห่งยุครสช. 1 ปีแห่งการสรุปทเรียนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย
 ด้านมลพิษ ทางการเมือง." มติชนสุดสัปดาห์. 12(601):8;28 กุมภาพันธ์
 2535
- จาตุรนต์ ฉายแสง "จตุรัสทรรณะ : คอร์รัปชั่น อย่าใช้เป็นเพียงข้ออ้าง,"
สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 38(41):18; 24-30 มีนาคม 2534
- "แฉลับค้าคอมฯค้าอาวุธ 'น่ารังเกียจมาก' (วลีเจ็บลึกจากพ่อค้าอาวุธถึงกองทัพ),"

- ข่าวพิเศษ. 731(22):31-32; 17-23 มิถุนายน 2534
- "ชาติชาย(ได้แก่) นายกรัฐมนตรี ดันเพื่อกำเมืองหรือเพื่อศักดิ์ศรี," หลักไทย.
10(516):14-15; 23-29 ธันวาคม 2534
- "ชาติชายไม่ลง-บรรหารหลุด จับตา แลกกันคนละตำแหน่ง," มติชนสุดสัปดาห์.
12(600):12; 21 กุมภาพันธ์ 2535
- "ชาติชาย ฮิต คัมแบ็ค เมื่อปลาไหล...กลายเป็นจางวาง," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์.
38(26):6-7; 1-7 ธันวาคม 2534
- "ดาบสองไม่มีปลัดไซยิตทรัพย์," หลักไทย. 1(10):22; 27 พฤษภาคม - 2
มิถุนายน 2534
- "ดิระเบิดยึดทรัพย์โค้งสุดท้าย สิทธิ ถึงคิวเชือด ชาติชาย-พิทักษ์," หลักไทย.
1(16):15-16; 8-14 กรกฎาคม 2534
- "ตรวจสอบชะตากรรม อดีตรัฐมนตรีที่ถูกยึดทรัพย์ นิช 1,800 ล้าน ใครจะกลายเป็น
ส.ต.," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 38(40):8-9; 8-14 มีนาคม 2534
- ตะวัน ทรงบาดาล "กระดาศตราครุฑ:ยึดทรัพย์สิน เล่นกันถึงเลือดถึงเนื้อ,"
สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 38(26):31-32; 1-7 ธันวาคม 2534
- _____ "กระดาศตราครุฑ : ว่าด้วยความไว้แหว่และเปลื้องตัว,"
สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 38(30):31; 29 ธันวาคม 2534 - 4 มกราคม
2535
- "ทุกเส้นทางย่อมมีทั้งสุขและทุกข์ เปิดใจพลเอกสิทธิ จิระโรจน์ อย่าพูดว่าไม่ยุติธรรม,"
หลักไทย. 11(524):17-20; 17-23 กุมภาพันธ์ 2535
- ทองใบ ทองเปาด์ "สิทธิเสียงชาวบ้าน : ถอยหลังเพื่อตั้ง 0," สยามรัฐสัปดาห์
วิจารณ์. 38(16):38-39; 29 กันยายน - 5 ตุลาคม 2534
- "บรรหารหลุดรอบแรก ปรีศนาอายัดทรัพย์ฯ - สุทธิยันลาออกถ้ามีใบสั่ง," ข่าวพิเศษ.
14(726):24-26; 13-19 พฤษภาคม 2534
- "บุคคลแห่งปี 2534 พล.อ.สิทธิ จิระโรจน์ บุรุษผู้มีแต่เสีย," หลักไทย. 10(521)
:13-15; 27 มกราคม - 2 กุมภาพันธ์ 2535

- บุญเลิศ ช้างใหญ่ "เปิดชุมช่ายธุรกิจ 1,000 ล้าน เสนาะ เทียนทอง," มติชนสุดสัปดาห์. 11(565):14-15; 30 มิถุนายน 2534
- _____ . "เปิดหัวใจ พล.ต.อ.ประมาณ อติเรกสาร จะเอาอย่างไร-เอากัน," มติชนสุดสัปดาห์. 11(562):14-15; 9 มิถุนายน 2534
- _____ . "ลุยผ่านวงจรอุบาทว์ การเมืองยุค รสช. ไปสู่หนามไหนดังการเลือกตั้ง ฤาจะย้ายอยู่กับที่," มติชนสุดสัปดาห์. 12(593):10-13; 3 มีนาคม 2535
- _____ . "สัมภาษณ์พิเศษ : โกศล ไกรฤกษ์ นักการเมืองยึดทรัพย์ทะเลาะมาเป็นรัฐมนตรี ชัดดีฟังแน่," มติชนสุดสัปดาห์. 12(599):21-22; 14 กุมภาพันธ์ 2535
- _____ . "สัมภาษณ์พิเศษ : สัมผัสหัวใจชื่อ สุทธิ อากาศฤกษ์ นักอัยการต๋อรัญญ์นักการเมือง," มติชนสุดสัปดาห์. 11(556):8-9; 28 เมษายน 2534
- _____ . "สุทธิ อากาศฤกษ์ เปิดเงื่อนงำประหลาดโกง 600 ล้าน," มติชนสุดสัปดาห์. 12(572):14-15; 18 สิงหาคม 2534
- "เบื้องลึกที่ทำให้ไม่กลัวร้อน-ชน สิทธิ เปรี้ยว ประมาณ เล่นบทบาทสืตาดูไฟ," หลักไทย. 1(10):16-17; 27 พฤษภาคม - 2 มิถุนายน 2534
- "เบื้องลึก-เบื้องหลัง ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง เมื่อพัยคั่นนอนในถ้ำ บ่งหนามการเมือง," หลักไทย. 10(522):18-19; 3-9 กุมภาพันธ์ 2535
- "เบื้องหลัง บรรหาร ศิลปอาชา รวยปกติ 500 ล้าน," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 38(38):12-14; 23-29 กุมภาพันธ์ 2535
- "เบื้องหลังรสช. ลังยุบกก. สอบทรัพย์สิน," มติชนสุดสัปดาห์. 11(579):9; 27 กันยายน 2534
- "เบื้องหลังอัยการต๋อรัญญ์ 22 รัฐมนตรี," มติชนสุดสัปดาห์. 11(549):11-13; 10-16 มีนาคม 2534
- "ประกาศยกเลิก-อัยการต๋อรัญญ์ต่อ... 2 รายล่าสุด เจ้าพ่อกรรมกร 'วัฒนา ภัศวเหม' ประกาศถ้ามองโงงยิ่งเป้าเลย หลักไทย. 1(14):21-22; 24-30

มิถุนายน 2534

"ประกาศรวยผิดปกติชุดที่สองของ สิทธิ บรรหาร-เสนาะ โดนแล้ว ปัญหาอีกมี
ความขัดแย้ง," หลักไทย. 1(12):20; 10-16 มิถุนายน 2534

"ประกาศรสช. ตัวจริง," หลักไทย. 10(476):12; 18-24 มีนาคม 2534

"ประมาณเล่นบนทางสี่ดาลูไฟ," หลักไทย. 1(10):17:27 พฤษภาคม 2
มิถุนายน 2534

"ปลายทางของการยึดทรัพย์ ฎาลิ้นสุดที่ศาล," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 38(18)
:11-12; 6-12 ตุลาคม 2534

"ปิดบัญชี ปากมัน 4 รมต. รวยผิดปกติ ทรัพย์เป็นพิษ," มติชนสุดสัปดาห์. 12(558)
:7-9; 12 พฤษภาคม 2534

"เปิดกรูสมบัติอดีตรัฐมนตรีโกงชาติ," หลักไทย. 1(6):20-21; 29 เมษายน-
5 พฤษภาคม 2534

"เปิดชุมทรัพย์ 670 ล้าน บรรหาร ศิลปอาชา," มติชนสุดสัปดาห์. 11(560)
:7-9; 26 พฤษภาคม 2534

"เปิดหัวใจชอกช้ำชาติชาย ชุณหะวัณ 'เคลียร์' แล้ว กลับ," มติชนสุดสัปดาห์.
11(571):5-6; 14 สิงหาคม 2534

"พ.ร.บ. โอนอำนาจ ยึดทรัพย์ ชัดหลักนิติธรรมหรือไม่," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์.
38(22):9-10; 3-9 พฤศจิกายน 2534

"พลิกแผนการบินไทย ตึกมนตรี-คตส. ปรึศนาสภาพณ์," หลักไทย. 11(527):
21; 9-15 มีนาคม 2535

นิสฺฐธิพงค์ วรรณลักษ์ "การทหาร : เบื้องหลังสุดสัปดาห์ชาติชาย,"
สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 38(26): 5; 1-7 ธันวาคม 2534

ภาคภูมิ ป่องภัย "ดาบ 2 เป่ามัน สิทธิ คั้น 35 เหลือ 8 รมต. ตัวจริง ร่ำรวย
ผิดปกติ," มติชนสุดสัปดาห์. 11(522):8-9; 31 มีนาคม - 6 เมษายน
2534

"มนตรี-วัฒนา ส่งท้ายประกาศ สิทธิ," หลักไทย. 11(525): 16-18; 24

กุมภาพันธ์ - 1 มีนาคม 2535

มัญจา คีรี "อาการร่ำเช็ดของขวัญ รักสามเส้า สิทธิ-เจริญ-สวัสดิ์," ข่าวพิเศษ.

14(748):26; 14-20 ตุลาคม 2534

"22 รมต. คอร์รัปชัน บทพิสูจน์บัญชีดำรสช. เป่าบันจิ้น สิทธิ ข่าวพิเศษ.

14(716):18-21; 4-10 มีนาคม 2534

"ยึดทรัพย์ชาติชาย-พิทักษ์ เปิดแนวร่วมใหม่ ชาติไทย-ความหวังใหม่," หลักไทย.

10(513):20-21; 2-8 ธันวาคม 2534

"ยึดทรัพย์รายสุดท้าย 336.5 ล้านบาท จะได้สะใจ ทำลายกิจสังคม มন্ত্রীเบรคแตก,"

หลักไทย. 11(526):19-21; 2-8 มีนาคม 2535

"เยี่ยมดาบ ป.ป.ป. ฟัน สิทธิ เปิดเกม ดิสเครดิต ส.รชช.," หลักไทย. 1(11):

16-17; 3-9 มิถุนายน 2534

"ยื่น ชาติชาย-พิทักษ์ แผนวางตัวหัวหน้าพรรคชาติไทย," หลักไทย. 1(18):19-20

; 22-28 กรกฎาคม 2534

"รชช. ปิดประตูลันตาน ชาติชาย เชิด สมบูรณ์ ระหงษ์' คุมพรรคชาติไทย,"

สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 38(9):11-12;11-17 สิงหาคม 2534

"รชช. ลงแล้วยึดทรัพย์สิน ชาติชาย-พิทักษ์ รายผิดปกติ," มติชนสุดสัปดาห์.

11(570):9; 4 สิงหาคม 2534

"ไล่ล่าเงินจา เหลิม ต้อนให้จนตรอก ยึด 100 ล้าน," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์.

37(47):6-7; 5-11 พฤษภาคม 2534

"วัฒนา อัสวเหม เจ้าพ่อกรรมการอ่อนใจ," ข่าวพิเศษ. 729(20):49; 9 มิถุนายน

2534

ศุภโชค เรืองวรรณ "เช็คบิลประกาศรสช. อายัดทรัพย์สินนักการเมืองกับกฎหมาย

ป.ป.ป. อาวุธลับสภารสช.," มติชนสุดสัปดาห์. 12(574):10; 23

สิงหาคม 2534

"สัมภาษณ์ มีอะไรไม่ปกติในกรรมการยึดทรัพย์เปิดอก สุธี อากาศฤกษ์ ทำไมจึง

ควรวุอย่างนี้ต้องลาออก," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 37(50):13-14;

26 พฤษภาคม - 1 มิถุนายน 2534

"สัมภาษณ์ พล.อ.สิทธิ จิรโรจน์ ประธานคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินของ
รชช.," ข่าวพิเศษ. 14(722):16-19; 21 เมษายน 2534

สิทธิ จิรโรจน์, พล.อ. "ถอดเครื่องแบบเขียน : คุณได้อะไรจากงานนี้,"

มติชนสุดสัปดาห์. 12(594):14-15; 10 มกราคม 2535

_____ "ถอดเครื่องแบบเขียน : สนามเสือป่า," มติชนสุดสัปดาห์.

12(572):25; 18 สิงหาคม 2534

_____ "ถอดเครื่องแบบเขียน : ในห้องประชุมและบนโต๊ะอาหาร."

มติชนสุดสัปดาห์. 12(573):8-9; 20-22 สิงหาคม 2534

_____ "ถอดเครื่องแบบเขียน : วินิจฉัยจนได้เรื่อง," มติชนสุดสัปดาห์.

12(589):13-14; 6 ธันวาคม 2534

"สิทธิโล่งอก เพิ่มอำนาจ ป.ป.ป. ยึดทรัพย์สิน รมต. ต้องศาลเท่านั้น," หลักไทย.

10(505):20-22; 7-13 ตุลาคม 2534

"4 รมต. บัญชีดำ 15 วันอันตราย," หลักไทย. 1(7):19-20; 6-12 พฤษภาคม
2534

สุกิม กัลยณพาสน์ "คดียึดทรัพย์สินพลิกลือคการเมือง," ข่าวพิเศษ. 15(763):12-16;

27 มกราคม - 2 กุมภาพันธ์ 2535

"สุบิน-ภิญญา คู่หู พลิกลือค ร่ำรวยผิดปกติ," หลักไทย. 1(21):17-18; 12-18

สิงหาคม 2534

สุรพล นิติไกรพจน์, ดร. "ปัญหาความชอบธรรมทางกฎหมายของคณะกรรมการ

ตรวจสอบทรัพย์สิน," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 37(49):16-17; 19-25

พฤษภาคม 2534

"เสธ.หนั้น-บทสุดท้ายยึดทรัพย์สิน เปิดศักราชใหม่ ปชป.," หลักไทย. 10(500):

19-20; 2-8 กันยายน 2534

"หมายเหตุประชาชีน : กก. ตรวจสอบทรัพย์สินหนามยอกชาติชาย - รชช.,"

มติชนสุดสัปดาห์. 12(589):14; 6 ธันวาคม 2534

- "หมายเหตุประชาชน : ชาตชาย อมพะนำ ลงเลือกตั้งทางเลือกระหว่างเกียรตินัยศ
กับทรัพย์สิน," มติชนสุดสัปดาห์. 12(591):12; 20 ธันวาคม 2534
- "หมายเหตุประชาชน : ชาตชายไม่ลง - บรรหารหลุดจับตาแลกกันคนจะตำแหน่ง,"
มติชนสุดสัปดาห์. 12(600):12; 21 กุมภาพันธ์ 2535
- "หมายเหตุประชาชน : ทหาร-การเมือง-เศรษฐกิจ 35 มะเร็งร้ายรัฐบาลใหม่,"
มติชนสุดสัปดาห์. 12(593):12; 3 มกราคม 2535
- "หมายเหตุประชาชน : พิชิตส. หลังเลือกตั้งระวางสภาป่วน," มติชนสุดสัปดาห์.
12(592):12; 27 ธันวาคม 2534
- "ห้ามผู้ถูกยึดทรัพย์เป็นรอมต. คนละเรื่องเดียวกับคณะ กคส.," หลักไทย.
1(17):21-22; 15-21 กรกฎาคม 2534
- อภิชัย พันธเสน "มูมประชาธิปไตย : 1 ปีของรสช. หมกเม็ดในกอไผ่,"
สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 38(38):14-15; 23-29 กุมภาพันธ์ 2535
- อวยพร แต่ชุตระกุล และณัฐวดี รุ่งวงษ์ "ไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ แฉลีกเกมยึดทรัพย์
ชาตชาย ไข่หลุดจากคอคูดพ่อแล้ว," ข่าวพิเศษ. 15(755):25-27;
2-8 ธันวาคม 2534
- "อายัดทรัพย์ ยุทธการยึดเชื้อ กก. ยันไม่ตัดสิทธิสมัครส.ส.," ข่าวพิเศษ. 14
(720):22; 1-7 เมษายน 2534
- "โอน คตส. สู่กระบวนการยุติธรรม จากศาลเตี้ยสู่ศาลชั้นต้นงานนี้ใครเสียท่าใคร,"
หลักไทย. 10(508):15-16; 28 ตุลาคม - 3 พฤศจิกายน 2534
- "อำนาจกับความชอบธรรม ศาลประกา สิทธิ ยึดทรัพย์หรือยึดหนี้," หลักไทย.
10(513):14-17; 2-8 ธันวาคม 2534
- หนังสือพิมพ์
ฉลามเขียว (นามแฝง) "ชายคาหน้า 3 : ชนะใจคน," ไทยรัฐ. 29 พฤศจิกายน
2534 หน้า 3
- "ชาตชายผู้ยึดทรัพย์," มติชน. 28 พฤศจิกายน 2534 หน้า 1-2,7
- "น้ำจะลสิทธิรังแกปลาเดือน," ไทยรัฐ. 29 พฤศจิกายน 2534 หน้า 1, 11, 17

- "ประมวลชีวิตเล่นการเมืองทั้งโคตร," ไทยรัฐ. 6 มกราคม 2535 หน้า 1, 17
 เปลว สีเงิน (นามแฝง) "ดีแสบหน้า : บทพิสูจน์ประชาธิปไตย," ไทยรัฐ.
 29 พฤศจิกายน 2534 หน้า 5
- "ยึดทรัพย์ประมาณ 140 ล้าน ได้กลับทันวันแค่นี้จิบจ้อย," สยามรัฐ. 6 กุมภาพันธ์
 หน้า 1, 16
- "ยึดวัฒนา 4 ล.หัวเราะกันทั้งเมือง," สยามรัฐ. 23 กุมภาพันธ์ 2535 หน้า 1, 16
- "1 ปี รสช. 1 ปีแห่งการสร้างฐานอำนาจกองทัพและระดับประคองเศรษฐกิจ"
มติชน. 24 กุมภาพันธ์ 2534 หน้า 3
- "1 ปี รสช. ในสายตาที่การเมืองเผด็จการสอบตก," ไทยรัฐ. 23 กุมภาพันธ์
 2535 หน้า 3
- "เอนก มั่นใจ "น้ำชาติหลังน้ำตาอาลัยรถชิง," ไทยรัฐ. 29 พฤศจิกายน 2534
 หน้า 3

วิเคราะห์บทบาทของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน (คตส.)

เสนอต่อมหาวิทยาลัยรัตนนคร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต
ตุลาคม 2535

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาวิเคราะห์บทบาทของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน โดยศึกษาภูมิหลังของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน โครงสร้างการดำเนินงาน อำนาจหน้าที่ บทบาทการพิจารณาและตรวจสอบ และผลกระทบของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินที่มีต่อสังคมการเมืองไทย ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้เขียนใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ และเสนอรายงานแบบการพรรณนาวิเคราะห์ โดยใช้ข้อมูลจากสยามจดหมายเหตุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร รวมทั้งหนังสือทั่วไปด้วย

ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ในทศวรรษของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติก็ถือมีการฉ้อราษฎร์บังหลวงอย่างกว้างขวางในหมู่นักการเมือง ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีหรือตำแหน่งการเมืองอื่นเป็นจำนวนมากในสมัยรัฐบาล พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ จนเป็นข้ออ้างที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการยึดและควบคุมอำนาจการปกครองประเทศเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 ดังนั้นเพื่อเป็นการพิสูจน์ความจริงในข้อนี้ คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติจึงแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินขึ้นมี พล.อ. สิทธิ จิรโรจน์ เป็นประธานกรรมการ โดยให้มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณา รายชื่อนักการเมืองที่มีพฤติการณ์อันสื่อแสดงให้เห็นว่ามีทรัพย์สินร่ำรวยผิดปกติและให้ประกาศรายชื่อบุคคลดังกล่าวให้สาธารณชนทราบ พร้อมทั้งให้รวบรวมทรัพย์สินที่ถูกอายัดไว้รวมทั้งทรัพย์สินอื่น ๆ ที่น่าเชื่อว่าเป็นของบุคคลดังกล่าวด้วย

การทำงานของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนแรกเป็นการสอบสวนนักการเมืองที่ถูกประกาศอายัดทรัพย์สินให้มาชี้แจงการได้มาของทรัพย์สินเหล่านั้น ถ้าชี้แจงไม่ได้ก็เข้าสู่ขั้นตอนที่สองคือ การประกาศรายชื่อนักการเมืองที่มีพฤติการณ์อันสื่อแสดงให้เห็นว่ามีความร่ำรวยผิดปกติ ซึ่งจะต้องนำเอกสาร หลักฐาน มาแสดงต่อคณะกรรมการเพื่อยืนยันว่าทรัพย์สินเหล่านั้นได้มาด้วยความบริสุทธิ์ ถ้าชี้แจงไม่ได้และไม่มีหลักฐานอย่างเพียงพอ การดำเนินงานก็เข้าสู่

ขั้นตอนที่สาม ซึ่งจะต้องทำการยึดทรัพย์สินให้ตกเป็นของแผ่นดิน

ในช่วงแรกมีนักการเมืองที่ถูกประกาศให้อายัดทรัพย์สิน 25 คน เมื่อคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินได้ดำเนินการสอบสวนจนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ปรากฏว่านักการเมืองที่ถูกประกาศยึดทรัพย์สินในข้อหาว่ารวยผิดปกติจนถึงขั้นยึดทรัพย์สินเพียง 10 คนเท่านั้น เป็นรัฐมนตรีในสังกัดพรรคชาติไทย 4 คน กิจสังคม 3 คน ราษฏร 1 คน มวลชน 1 คน และนักการเมืองที่เป็นเลขานุการส่วนตัวของพล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ อีก 1 คน

อย่างไรก็ตามก่อนหน้านี้จะมีการประกาศยึดทรัพย์สินนักการเมืองทั้ง 10 คน คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติก็ยินยอมให้นักการเมืองที่ถูกประกาศยึดทรัพย์สินแล้วสามารถอุทธรณ์ต่อศาลสถิตย์ยุติธรรมได้ในเวลาต่อมา สิ่งที่ควรสังเกตรู้ก็คือว่า ถ้าผลการพิจารณาของศาลออกมาว่า นักการเมืองเหล่านั้นบริสุทธิ์ ข้ออ้างของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ เรื่องการฉ้อราษฎร์บังหลวงของนักการเมือง ที่เป็นเหตุผลสำคัญของการยึดอำนาจก็เป็นเรื่องเท็จ